

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 20.4.2004
KOM(2004) 256 endelig

UDKAST

Resultattavle for statsstøtte

- Foråret 2004 -

(fremlagt af Kommissionen)

Indhold

Resumé.....	4
Indledning.....	7
1. Del et: Oversigt over statsstøtte i EU.....	9
1.1. Statsstøtte i absolutte og relative tal.....	9
1.2. Støttens fordeling på sektorer	12
1.3. Statsstøtte til fremstillingssektoren	14
1.4. Statsstøtte til transportsektoren	15
1.5. Statsstøtte til kul- og stålsektoren	18
2. Del to: Omdirigering af støtten til horisontale mål	19
2.1. Statsstøtte til horisontale mål	19
2.2. Tendensen i statsstøtten til horisontale mål	21
2.3. Statsstøtte til forskning og udvikling (F&U)	21
2.4. Særligt fokus på statsstøtte til beskæftigelse og uddannelse.....	22
2.5. Statsstøtte til regionaludvikling og samhørighed.....	36
2.6. Statsstøtteinstrumenter	37
3. Del tre: Sager om procedureerne for statsstøttekontrol, tilbagebetaling af støtte og modernisering af statsstøtten.....	40
3.1. Registrerede støttesager	40
3.2. Kommissionens beslutninger	41
3.3. Tilbagebetaling af støtte.....	42
3.4. Modernisering af statsstøttekontrollen.....	43
3.5. Udvidelsen	47
4. Onlineudgave af resultattavlen og registeret for statsstøtte	48
5. Tekniske noter.....	48

Figurer og tabeller

Tabel 1: Statsstøtte i medlemsstaterne, 2002	9
Figur 1: Statsstøtte i procent af BNP, 2002	10
Tabel 2: Statsstøtte pr. capita, 1998-2002	10
Tabel 3: Tendenser for statsstøtteniveauer, EU15, 1992-2002	11
Figur 2: Statsstøtte i procent af BNP, 1998 - 2002	12
Tabel 4: Støttens fordeling på sektorer, 2002	13
Tabel 5: Statsstøttens fordeling på sektorer i EU 1998-2002.....	13
Tabel 6: Statsstøtte til fremstillingssektoren, 2002	14
Figur 3: Statsstøtte til fremstillingssektoren, 1998–2002.....	14
Tabel 7: Statsstøtte til transportsektoren (ekskl. jernbaner), 1998-2002.....	16
Tabel 8: Støtte til jernbanesektoren, 1998-2002	17
Tabel 9: Statsstøtte til kulminedrift 1998-2002.....	18
Tabel 10: Statsstøtte til horisontale mål og bestemte sektorer, 2002	20
Figur 4: Andel af statsstøtte med horisontale mål, 1998–2002.....	21
Tabel 11: Statsstøtte til F&U.....	22
Tabel 12: Statsstøtte øremærket til støtteberettigede a-regioner, 2002	37
Figur 5: Hvert enkelt støtteinstruments andel af den samlede støtte til fremstillings- og servicesektoren i EU, 2000 - 2002	38
Tabel 13: Statsstøtte til fremstillings- og servicesektoren fordelt på støtteinstrumenter, 2000 – 2002.....	39
Figur 6: Negative beslutninger pr. medlemsstat i procent, 2001-2003	41
Tabel 14: Uafsluttede tilbagebetalingssager, februar 2004.....	42

RESUMÉ

I overensstemmelse med konklusionerne fra en række møder i Det Europæiske Råd fører Kommissionen fortsat streng kontrol med statsstøtten i EU. I 2001 lovede medlemsstaterne at fortsætte bestræbelserne for at begrænse den samlede udbetaling af statsstøtte udtrykt som en procentdel af BNP inden 2003 og kanalisere støtten i retning af horisontale mål af fælles interesse, herunder samhørighedsmål. At dømme ud fra de seneste foreliggende tal synes størstedelen af medlemsstaterne at reagere positivt på opfordringen til at sikre "mindre og mere målrettet statsstøtte", hvilket af regeringscheferne var blevet beskrevet som "nøglen til en effektiv konkurrence". Ud over at måle medlemsstaternes fremskridt i bestræbelserne for at nå disse mål fokuserer denne opdaterede resultattavle især på beskæftigelses- og uddannelsesstøtten.

Vigtigste konklusioner

Det samlede statsstøtteniveau i EU falder fortsat, om end mindre stærkt end i slutningen af 90'erne

Det samlede tal for statsstøtte¹ ydet af de femten medlemsstater blev anslået til 49 mia. EUR i 2002. I absolutte tal udbetalte Tyskland mest støtte (13 mia. EUR), fulgt af Frankrig (10 mia. EUR) og Italien (6 mia. EUR). Ca. 28 mia. EUR var øremærket som støtte til fremstillingsvirksomhed og tjenesteydelser, 14 mia. EUR til landbrug og fiskeri, over 5 mia. EUR til kul og 1 mia. EUR til transport (ekskl. jernbaner).

I forhold til de forholdsvis høje tal for statsstøtte i begyndelsen og midten af 90'erne faldt den samlede statsstøtte drastisk fra 67 mia. EUR i 1997 til 52 mia. EUR i 1999. Dette skyldtes hovedsagelig et fald i støtten til de støtteberettigede områder i Tyskland og Italien. Mellem 1999 og 2002 er den samlede støtte fortsat faldet, om end mindre stærkt end i de foregående år, idet den faldt med gennemsnitlig lidt over 1 mia. EUR om året.

Der er stadig forskelle i støtteniveauerne fra den ene medlemsstat til den anden ...

I relative tal udgjorde den samlede statsstøtte¹ 0,56 % af EU's BNP i 2002, eller 0,39 % ekskl. landbrugs-, fiskeri- og transportsektoren. Dette gennemsnit skjuler store forskelle mellem medlemsstaterne: støttens andel af BNP varierede fra mindre end 0,20 % i Nederlandene, Finland, Sverige og Det Forenede Kongerige til ca. 0,55 % i Tyskland, Spanien og Portugal og 0,72 % i Danmark.

... men forskellene bliver mindre, efterhånden som statsstøttens andel af BNP fortsætter sit fald i de fleste medlemsstater

Den samlede støtte minus landbrug, fiskeri og transport faldt fra 0,49 % af BNP i gennemsnit i perioden 1998-2000 til 0,41 % i perioden 2000-2002. Tendensen er nedadgående i fjorten medlemsstater. Portugal og Irland oplevede det største fald (omkring 20-25 procentpoint) mellem de to perioder. I Irland skyldtes dette hovedsagelig en sænkning af den irske selskabsskat sammen med en markant stigning i BNP, mens faldet i Portugal stort set skyldtes en større reduktion i en regionalstøtteskatteordning på Madeira, som hovedsagelig støtter

¹ Det samlede tal omfatter ikke støtte til jernbanesektoren.

finansielle tjenesteydelser. I modsætning hertil steg støtten i relation til BNP i Danmark, om end denne stigning kan forklares ved en betydelig stigning i støtten til to horisontale mål, nemlig jobskabelse og miljøbeskyttelse.

I hele EU omdirigeres støtten til horisontale mål ...

På EU-plan blev ca. 73 % af den samlede støtte (minus landbrug, fiskeri og transport) i 2002 ydet til horisontale mål, herunder forskning og udvikling, små og mellemstore virksomheder, miljø og regional økonomisk udvikling. De resterende 27 % var støtte rettet mod specifikke sektorer (hovedsagelig fremstillingsvirksomhed, kul og finansielle tjenesteydelser), herunder støtte til redning og omstrukturering.

I flere medlemsstater gik praktisk talt hele støtten i 2002 til horisontale mål

Andelen af støtte ydet til horisontale mål steg med 7 procentpoint fra perioden 1998-2000 til perioden 2000-2002. Dette skyldtes hovedsagelig store stigninger i støtten til miljø (+7 point) og forskning og udvikling (+4 point). Denne positive tendens kunne i forskellig grad konstateres i de fleste medlemsstater. I flere medlemsstater – Belgien, Danmark, Grækenland, Italien, Nederlandene, Østrig og Finland – var praktisk talt hele den ydede støtte i 2002 øremærket til horisontale mål.

En positiv holdning til statsstøtte til jobskabelse og fremme af uddannelse

Når det drejer sig om at tackle markedssvigt, anerkender Kommissionen, at det er berettiget, at Fællesskabet eller staten intervenserer. Udelukkelsen af mindre produktive arbejdstagere (indbildt eller reelt) med de gældende lønsatser og underforsyningen af videreuddannelsesmuligheder er eksempler på almindeligt anerkendte markedssvigt. I det hele taget bør bestræbelser på at fremme uddannelse og beskæftigelse støttes, for at leve op til Lissabon-strategien. Dette afspejles i Kommissionens positive holdning til statsstøtte til disse formål. Selv om sådanne politikker ikke bør begrænse konkurrencen, har de reviderede statsstøtteregler gjort det lettere at yde støtte til jobskabelse, til rekruttering af ugunstigt stillede og handicappede arbejdstagere og til forskellige videreuddannelsesforanstaltninger. Endvidere træffes der kun et meget begrænset antal negative beslutninger i beslægtede statsstøttesager.

Statsstøtte udgør en forholdsvis lille andel af den samlede finansielle beskæftigelses- og uddannelsesstøtte til virksomhederne

De fleste offentlige støtteforanstaltninger til beskæftigelses- og uddannelsesformål til fordel for private virksomheder udgør ikke statsstøtte, idet de ikke opfylder de fire kriterier, der er nævnt i traktatens artikel 87, stk. 1. Hvis sådanne interventioner imidlertid er i form af statsstøtte, vil statsstøttekontrollen fortsat sikre, at den konkurrencefordrejende virkning af de enkelte støtteforslag mindskes.

Et fald i det samlede støtteniveau til de mindst udviklede regioner, men mindre stærkt end tidligere, idet der er konstateret en mindre stigning i nogle få medlemsstater

For EU som helhed blev det i 2002 anslået, at 8 mia. EUR var øremærket som støtte udelukkende til de mindst udviklede regioner, de såkaldte støtteberettigede a-regioner. Dette svarede til lige under en fjerdedel af den samlede støtte (minus landbrug, fiskeri og transport). Støtten til de støtteberettigede a-regioner, som er næsten identiske med mål 1-regionerne

under EU's strukturfonde, faldt drastisk fra et toppunkt på 28 mia. EUR i 1993 til 9 mia. EUR i 2000, hovedsagelig som følge af en reduktion i støtten i Tyskland og Italien. Mens støtten til de mindst udviklede regioner fortsat falder i Tyskland, har der været en mindre stigning i Spanien, Frankrig og Italien i perioden 2000-2002.

Et flertal af medlemsstaterne yder støtte til fremstillings- og servicesektorerne i form af tilskud

For så vidt angår de instrumenter, der benyttes, når der ydes støtte til fremstillings- og servicesektorerne, er tilskud langt den hyppigst anvendte form, idet de udgør næsten 60 % af det samlede beløb i EU. Foruden støtte ydet via budgettet udbetales der anden støtte via skatte- eller socialsikringssystemet. På EU-plan udgør skattefritagelser 24 % af det samlede beløb. Mens Belgien, Danmark, Spanien, Luxembourg, Østrig og Sverige yder mere end 80 % af deres støtte i form af tilskud, benytter andre medlemsstater sig i højere grad af skattefritagelser, herunder især Tyskland (38 %), Irland (67 %) og Portugal (74 %).

Kommissionen godkender, at der ydes statsstøtte i 95 % af de sager, den undersøger

I 2003 registrerede Kommissionen omkring 1 000 sager. Når der ses bort fra de 200 oplysningsskemaer under gruppefritagelsesforordningerne, faldt ca. 49 % af de registrerede sager inden for fremstillings- og servicesektorerne, 39 % inden for landbrug, 6 % inden for fiskeri og 6 % inden for transport og energi. Ifølge traktaten skal medlemsstaterne anmelde al statsstøtte til Kommissionen. I omkring 15 % af de behandlede støttesager var det imidlertid ikke medlemsstaten, men Kommissionen, der måtte indlede kontrolproceduren efter at have fået kendskab til støtten, f.eks. efter en klage. I perioden 2001-2003 var 5 % af alle Kommissionens endelige beslutninger negative.

Kommissionens fortsætter sine bestræbelser for at forenkle, modernisere og reformere statsstøttekontrollen

Kommissionen fortsætter sin revision af statsstøttereglerne med henblik på at forenkle og tydeliggøre bestemmelserne og fjerne eventuelle konflikter mellem disse. For tiden er de højeste prioriteter en revision af reglerne om støtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder, udarbejdelse af nye rammebestemmelser for vurdering af mindre støttebeløb, klarere afgrænsning af tjenesteydelser af almen økonomisk interesse samt indførelse af en "de minimis"-regel for landbrugs- og fiskerisektoren. Sideløbende med Kommissionens igangværende gennemgang af strukturforordningerne er Kommissionen også i gang med en detaljeret gennemgang af retningslinjerne for regionalstøtte og visse af reglerne vedrørende horisontale mål, hvilket forventes at forbedre sammenhængen mellem de forskellige politikker. Det forventes, at pakken af foranstaltninger for at fremskynde, forenkle og modernisere procedurerne, især for at begrænse de ressourcer, der bruges på rutinesager, og koncentrerer ressourcerne om vigtigere sager, vil være vedtaget inden udvidelsen.

INDLEDNING

Statsstøttekontrollen fokuserer på de konkurrencemæssige virkninger af medlemsstaternes støtte til virksomheder. Statsstøtte kan forstyrre den frie konkurrence, forhindre den mest effektive fordeling af ressourcerne og true det fælles markeds gnidningsløse funktion. I mange tilfælde forringer statsstøtte den økonomiske velfærd og svækker virksomhedernes incitament til at forbedre effektiviteten. Statsstøtte kan ligeledes gøre det muligt for de mindre effektive at overleve på bekostning af de mere effektive og herved forsinke strukturreformer og hindre produktivitetsstigninger samt forbedring af konkurrenceevnen. Det unikke kontrolsystem, der er indført i hele EU, har til formål at afhjælpe disse mangler. Kommissionens opgave er i henhold til traktaten at gennemgå foreslåede og eksisterende statsstøtteforanstaltninger for at sikre, at de er forenelige med EU's statsstøttebestemmelser og ikke fordrejer konkurrencen inden for EU.

Gennem årene har statsstøttekontrollen medvirket til at dæmpe mange af de værste statsstøttevirkninger. Men selve traktaten indeholder ikke hjemmel til at indføre en ordning, der kan afhjælpe de kumulative fordrejende virkninger af den store statsstøtte, der ydes i visse sektorer. På Det Europæiske Råds topmøder i Lissabon og senere i Stockholm blev der udtrykt politisk vilje til at angribe problemet ved roden. Det blev anerkendt, at hvis Europa skal kunne opnå en bedre konkurrenceevne, en stigende produktivitet og en bæredygtig økonomisk vækst med flere og bedre jobs og større social samhørighed, er det nødvendigt at forbedre Europas konkurrenceevne ikke alene ved at sikre, at det europæiske samfund bliver dynamisk og videnbaseret, men også ved at mindske statsstøttens omfang.

I overensstemmelse med dette politiske mål er medlemsstaterne for størstedelens vedkommende i færd med at reducere støtteniveauerne udtrykt i procent af BNP, ligesom de omdirigerer støtten til horisontale mål af fællesskabsinteresse, såsom styrkelse af økonomisk og social samhørighed, miljøbeskyttelse, fremme af forskning og udvikling og små og mellemstore virksomheder. Nogle medlemsstater yder dog fortsat støtte, som er særdeles konkurrenceforvridende, f.eks. rednings- og omstrukturingsstøtte.

Hovedformålet med denne opdatering af resultattavlen er at give et overblik over statsstøttesituationen i EU og undersøge de underliggende tendenser på basis af de seneste foreliggende tal for 2002. Den er opdelt i tre dele. Den første del ser på, i hvilket omfang medlemsstaterne er i færd med at reducere deres statsstøtte i forhold til BNP. I den anden del fokuseres der på medlemsstaternes relative succes med hensyn til at omdirigere støtte fra specifikke sektorer til horisontale mål, og der er særlig fokus på offentlige støtteforanstaltninger til fordel for beskæftigelse og uddannelse. Endelig behandler del tre kontrolprocedurerne for statsstøtte, tilbagebetaling og det igangværende arbejde med henblik på at modernisere statsstøttekontrollen.

Ud over denne papirudgave blev en permanent onlineresultattavle (http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/scoreboard/index_da.html) bestående af en række nøgleindikatorer, statistiske data samt et forum for medlemsstaterne tilgængelig i 2002.

Hvad er statsstøtte?

Resultattavlen dækker statsstøtte som defineret i EF-traktatens artikel 87, stk. 1², der ydes af de 15 medlemsstater og er blevet undersøgt af Kommissionen. Derfor er generelle foranstaltninger og offentlig støtte, der ikke berører samhandelen og ikke fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencen, ikke medtaget i resultattavlen, idet Kommissionen ikke er kompetent til at efterforske sådanne foranstaltninger og støtteformer.

Statsstøtte er en form for statslig indgriben, som bruges til at fremme en bestemt økonomisk aktivitet. Den indebærer, at visse økonomiske sektorer eller aktiviteter behandles mere favorabelt end andre, og fordrejer dermed konkurrencen ved at skelne mellem virksomheder, der modtager støtte, og andre, som ikke gør.

Ved afgørelsen af, om en foranstaltning udgør statsstøtte, må der således sondres mellem de situationer, hvor støtten ydes til visse virksomheder eller produktioner som omhandlet i traktatens artikel 87, stk. 1, og de situationer, hvor de pågældende foranstaltninger gælder uden forskel for hele medlemsstaten og har til formål at fremme hele økonomien. I sidstnævnte tilfælde foreligger der ikke statsstøtte som defineret i artikel 87, stk. 1.

Statsstøtteforanstaltninger adskiller sig således fra almindelig økonomisk støtte ved at være selektive. De fleste landsdækkende skatteforanstaltninger vil således blive anset for generelle foranstaltninger, idet de uden forskel er rettet til samtlige virksomheder i samtlige erhvervssektorer i en medlemsstat. Sondringen er imidlertid ikke altid helt klar. F.eks. kan en foranstaltning, som alle sektorer har adgang til, være selektiv, hvis de pågældende myndigheder har mulighed for at udøve et skøn. På den anden side indebærer den omstændighed, at nogle virksomheder kan få større fordel af en foranstaltning end andre, ikke nødvendigvis, at foranstaltningen er selektiv. Fortolkningen af selektivitetsbegrebet har ændret sig gennem årene som følge af en række kommissionsbeslutninger og domstolsafgørelser. Nærmere oplysninger om de vigtigste sager kan findes på Kommissionens websted: http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/legislation/ eller i de seneste årlige konkurrenceberetninger på webstedet: http://europa.eu.int/comm/competition/annual_reports/

Denne sondring mellem statsstøtteforanstaltninger og generel økonomisk støtte bør holdes for øje ved fortolkningen af nogle af oplysningerne i resultattavlen. Af en del af de detaljerede statistiske tabeller i onlineresultattavlen fremgår det, at statsstøtten til visse horisontale mål som f.eks. beskæftigelse og uddannelse i nogle medlemsstater er faldet eller forblevet uændret. Dette betyder dog ikke, at de offentlige udgifter til disse aktiviteter er faldet, idet medlemsstaterne kan have øget deres udgifter til generelle økonomiske støtteforanstaltninger.

Et andet vigtigt område er den støtte, der ydes som kompensation for tjenesteydelser af almen økonomisk interesse. Domstolen fastslog i sin dom i Altmarmark-sagen³, at kompensation til virksomheder, der leverer tjenesteydelser af almen økonomisk interesse, ikke er statsstøtte, forudsat at visse betingelser er opfyldt. Derfor vil støtte, der ydes som kompensation for en tjenesteydelse af almen økonomisk interesse, blive anset enten for "ikke-støtte" eller støtte, der er forenelig med fællesmarkedet. Sondringen bygger på retlige kriterier og kun i begrænset omfang på økonomiske kriterier, således at foranstaltninger, der ligner hinanden, nu klassificeres som enten støtte eller ikke-støtte afhængigt af, om et udbud har fundet sted. Al støtte, der kompenserer for en tjenesteydelse af almen økonomisk interesse, er derfor udelukket fra resultattavlen. Men i tilfælde, hvor det findes, at en del af støtten overkompenserer for den pågældende tjenesteydelse af almen økonomisk interesse, medtages det tilsvarende beløb i resultattavlen, jf. f.eks. Deutsche Post-sagen⁴.

Teksten ovenfor berører ikke Domstolens definition af statsstøtte.

² Støtte udgør statsstøtte, hvis den ydes af en medlemsstat eller ved hjælp af statsmidler og fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencen ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner og påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne.

³ Sag C-280/00 om meddelelse af tilladelse til rutebilsdrift i Landkreis Stendal (Tyskland) og offentlig støtte til sådan rutebilsdrift.

⁴ Sag C-61/1999, hvor Kommissionen traf en negativ beslutning den 19.6.2002.

1. DEL ET: OVERSIGT OVER STATSSTØTTE I EU

Dette kapitel indeholder en oversigt over den statsstøtte, der blev udbetalt i EU i 2002, og over de underliggende tendenser.

1.1. Statsstøtte i absolutte og relative tal

Den samlede statsstøtte⁵, der blev udbetalt af de 15 medlemsstater, blev anslået til 49 mia. EUR i 2002. I absolutte tal ydede Tyskland mest støtte (13 mia. EUR) i 2002, fulgt af Frankrig (10 mia. EUR) og Italien (6 mia. EUR).

Tabel 1: Statsstøtte i medlemsstaterne, 2002

	EU	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Samlet statsstøtte ekskl. jernbaner i mia. EUR	48,8	1,3	1,6	13,3	0,7	4,3	9,7	1,0	6,0	0,1	1,9	1,3	1,0	1,7	1,0	3,9
Samlet statsstøtte ekskl. landbrug, fiskeri og transport i mia. EUR	34,0	0,9	1,3	11,4	0,4	3,5	6,2	0,5	4,5	0,06	0,8	0,5	0,6	0,2	0,4	2,6
Samlet støtte ekskl. jernbaner i % af BNP	0,56	0,53	0,92	0,65	0,52	0,68	0,66	0,85	0,50	0,41	0,46	0,63	0,83	1,28	0,39	0,25
Samlet støtte ekskl. landbrug, fiskeri og transport i % af BNP	0,39	0,37	0,72	0,56	0,31	0,55	0,42	0,45	0,38	0,26	0,19	0,21	0,55	0,17	0,16	0,17

Statsstøtte som defineret i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, der er ydet af de 15 medlemsstater til alle sektorer bortset fra jernbanesektoren og er blevet undersøgt af Kommissionen. I modsætning til tidligere udgaver af resultattavlen omfatter den samlede støtte ikke støtte til jernbanesektoren (jf. afsnit 1.4). Alle data er angivet i faste 2000-priser.

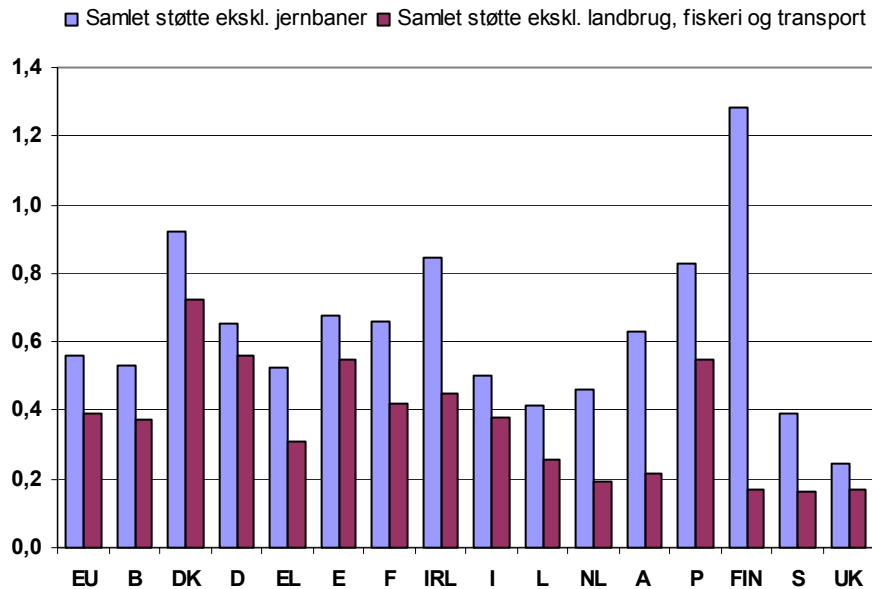
Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence.

Forskelle mellem statsstøttens andel af BNP fra en ene medlemsstat til den anden

Forholdsmæssigt udgjorde statsstøtten 0,56 % af EU's bruttonationalprodukt (BNP) i 2002. Dette gennemsnit dækker over betydelige forskelle mellem medlemsstaterne: støttens andel af BNP svinger fra 0,25 % i Det Forenede Kongerige til 1,28 % i Finland. Det høje tal i Finland skyldes det forholdsvis store støttebeløb til landbruget, der tegner sig for ca. 85 % af den samlede støtte i dette land (tabel 1). På grund af særlige forhold omkring støtten til landbrug og fiskeri giver det også mening at se på den samlede støtte minus disse tre sektorer. Denne nye indikator giver medlemsstaterne en noget anden rangordning (figur 1). Støtten udgør f.eks. kun 0,17 % af BNP i Finland, dvs. et godt stykke under EU-gennemsnittet på 0,39 % og et af de laveste procenttal i EU. Tyskland, Spanien og Portugal (ca. 0,55 % hver) og Danmark (0,72%) ligger et godt stykke over gennemsnittet.

⁵ Den samlede statsstøtte omfatter fremstillingsvirksomhed, tjenesteydelser, kul, landbrug, fiskeri og en del af transportsektoren. I modsætning til tidligere udgaver af resultattavlen omfatter den samlede støtte ikke støtte til jernbanesektoren (jf. afsnit 1.4).

Figur 1: Statsstøtte i procent af BNP, 2002

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

Statsstøtte kan også udtrykkes pr. capita ved hjælp af købekraftstandarder, som inddrager de forskellige prisniveauer i landene. I perioden 2000-2002 var det gennemsnitlige støttebeløb (med undtagelse af landbrug, fiskeri og transport) i EU på 94 KKS pr. capita sammenlignet med 107 KKS i perioden 1998-2000 (tabel 2).

Tabel 2: Statsstøtte pr. capita, 1998-2002

	Samlet støtte ekskl. jernbaner i KKS pr. capita		Samlet støtte ekskl. landbrug, fiskeri og transport i KKS pr. capita	
	1998 - 2000	2000 - 2002	1998 - 2000	2000 - 2002
EU	146	132	107	94
B	115	125	84	83
DK	260	294	197	228
D	185	168	168	147
EL	101	96	66	60
E	125	130	102	104
F	178	161	130	108
IRL	313	278	200	160
I	141	115	110	89
L	175	167	101	93
NL	134	118	44	43
A	170	166	58	59
P	211	176	161	130
FIN	313	303	58	46
S	100	102	53	47
UK	57	55	35	36

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

Faldende tendens i statsstøtteniveauet i de fleste medlemsstater

I forhold til de forholdsvis høje tal for statsstøtte i begyndelsen og midten af 90'erne faldt den samlede statsstøtte⁶ drastisk fra 67 mia. EUR i 1997 til 52 mia. EUR i 1999 (tabel 3). De største fald blev registreret i Tyskland, Italien og Frankrig. For Tysklands vedkommende kan dette tilskrives udfasningen af det meget omfattende omstrukturingsprogram⁷ for de nye tyske delstater. Også i Italien faldt støtten til de mindst udviklede regioner betydeligt, mens støtteniveauerne i Frankrig havde været særlig høje i midten og slutningen af 90'erne som følge af den betydelige rednings- og omstrukturingsstøtte, der var blevet ydet til banksektoren. I perioden 1999-2002 faldt den samlede støtte fortsat, end mindre stærkt end i de foregående år, nemlig med gennemsnitlig lidt over 1 mia. EUR om året.

Tabel 3: Tendenser for statsstøtteniveauer, EU15, 1992-2002

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	Gennemsnit 1998-2000	Gennemsnit 2000-2002
Samlet statsstøtte ekskl. jernbaner i mia. EUR	70,4	75,2	72,4	71,0	71,5	67,1	60,5	52,5	50,9	49,5	48,8	54,6	49,7
Samlet statsstøtte ekskl. landbrug, fiskeri og transport i mia. EUR	54,4	60,2	55,4	52,6	54,2	50,2	46,4	37,6	36,6	35,4	34,0	40,2	35,4
Samlet støtte ekskl. jernbaner i % af BNP	1,09	1,18	1,11	1,00	0,98	0,88	0,77	0,64	0,59	0,57	0,56	0,67	0,57
Samlet støtte ekskl. landbrug, fiskeri og transport i % af BNP	0,85	0,95	0,85	0,74	0,75	0,66	0,59	0,46	0,43	0,41	0,39	0,49	0,41

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

I 2001 forpligtede medlemsstaterne sig til at sikre, at statsstøtten senest i 2003 ville være faldende i forhold til BNP. Selv om dataene for 2003 endnu ikke foreligger, fremgår den underliggende tendens for denne indikator af en sammenligning af perioderne 1998-2000 og 2000-2002. For EU som helhed udgjorde det samlede støttebeløb minus landbrug, fiskeri og transport 0,41 % af BNP i gennemsnit for perioden 2000-2002 mod 0,49 % i perioden 1998-2000. Tendensen er faldende i 14 medlemsstater. Portugal og Irland oplevede det største fald (omkring 20-25 procentpoint) mellem de to perioder. I Irland skyldtes dette især en sænkning af den irske selskabsskat⁸ sammen med en stigning i BNP, mens faldet i Portugal stort set skyldtes en større reduktion i en regionalstøtteskatteordning på Madeira, som hovedsagelig støtter finansielle tjenesteydelser. I modsætning hertil steg støtten i relation til BNP i Danmark, om end denne stigning kan forklares ved en betydelig stigning i støtten til to horisontale mål, nemlig jobskabelse og miljøbeskyttelse.

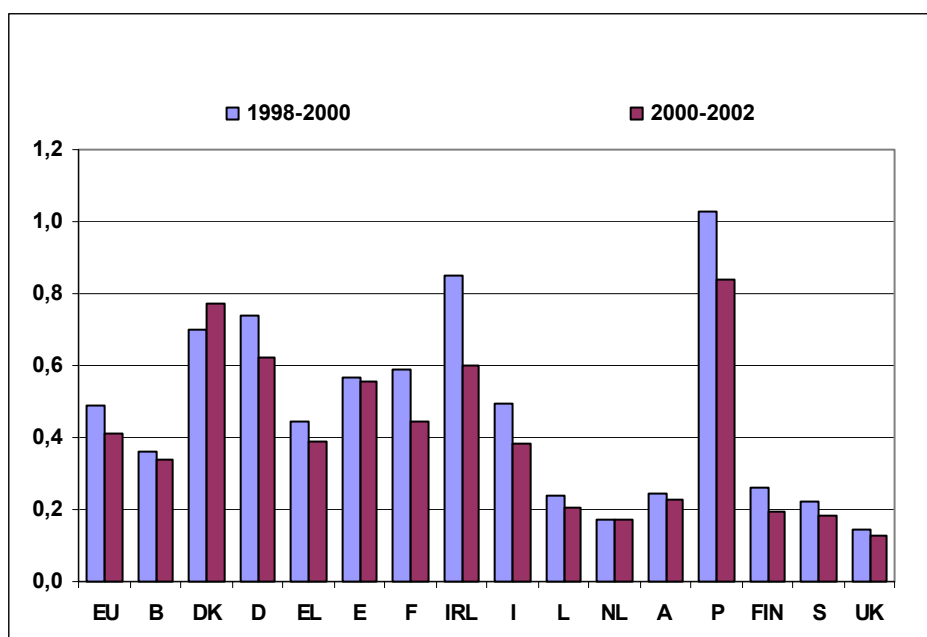
Ved sammenligninger mellem medlemsstaterne er det vigtigt at tænke på BNP-tendensens indflydelse på denne indikator. Medlemsstater, som i den pågældende periode har haft en forholdsvis stor økonomisk vækst, kan teoretisk øge støtteniveauet og stadig fremvise en faldende tendens.

⁶ Det samlede tal omfatter ikke støtte til jernbanesektoren.

⁷ Støtte ydet gennem Treuhandanstalt eller Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben.

⁸ Selskabsskatten i Irland er blevet nedsat gradvis i de senere år og er på 12,5 % fra og med 2003. Dette har mindsket den forholdsmæssige værdi af den præferentielle sats på 10 % for fremstillingssektoren, hvilket bidrager til faldet i støtten, i absolutte tal, i denne sektor.

Figur 2: Statsstøtte i procent af BNP, 1998 - 2002

Statsstøtte ekskl. landbrug, fiskeri og transport

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

1.2. Støttens fordeling på sektorer

Støttens fordeling på sektorer varierer betydeligt fra den ene medlemsstat til den anden og over tid

De aktuelle oplysninger giver ikke et præcist billede af de endelige støttemodtagere. Ikke desto mindre giver dataene et fingerpeg om, hvilke sektorer de enkelte medlemsstater sætter højest. I 2002 var ca. 57 % af statsstøtten i EU øremærket til fremstillingssektoren og servicesektoren. 28 % gik til landbrug og fiskeri, 11 % til kulsektoren, mens resten blev delt mellem transport (ekskl. jernbaner) og ikke-fremstillingssektorer, der ikke er klassificeret andetsteds.

Der er stor forskel på, hvilke sektorer medlemsstaterne giver støtte til (tabel 4). Støtten til landbrug og fiskeri udgjorde 20 % eller mindre af den samlede støtte i Danmark, Tyskland, Spanien og Italien, mens andelen i Østrig var på 66 % og i Finland hele 84 %. Støtte til kulindustrien udgjorde ca. en fjerdedel af den samlede støtte i Tyskland og Spanien.

Tabel 4: Støttens fordeling på sektorer, 2002

	% af samlet beløb						Mio. EUR
	Fremstillings- industri	Servicesektor (inkl. turisme, finansielle tjenesteydelser, medier og kultur)	Landbrug og fiskeri	Kul	Transport ekskl. jernbaner	Anden ikke- fremstillings- virksomhed	I alt
EU	51	6	28	11	2	2	48.753
B	67	3	29	-	0	-	1.331
DK	76	2	15	-	6	-	1.623
D	57	3	14	26	0	0	13.339
EL	59	1	40	-	-	-	686
E	56	2	18	23	1	0	4.322
F	37	17	35	10	1	0	9.690
IRL	40	12	47	-	0	-	991
I	73	3	19	-	5	0	5.960
L	57	5	38	-	-	-	90
NL	39	3	50	-	9	-	1.870
A	30	5	66	-	-	0	1.324
P	26	40	33	-	0	-	978
FIN	12	1	84	-	2	-	1.726
S	30	11	40	-	18	1	969
UK	48	0	28	1	4	20	3.855

Fordi tallene er afrundet, bliver summen af procentsatser for nogle medlemsstaters vedkommende ikke nøjagtigt 100.

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

Mellem 1998-2000 og 2000-2002 faldt støttemængden i de fleste hovedsektorer: støtten til fremstillingsvirksomhed faldt med 2,5 mia. EUR, til servicesektoren med 1,7 mia. EUR og til kulsektoren med 1 mia. EUR. Den samlede støtte til landbrug og fiskeri forblev nogenlunde uændret (tabel 5).

Tabel 5: Statsstøttens fordeling på sektorer i EU 1998-2002

	Mia. EUR	
	Arligt gennemsnit 1998 - 2000	Arligt gennemsnit 2000 - 2002
Samlet national støtte,	54,6	49,7
heraf:		
Landbrug	13,4	13,1
Fiskeri	0,3	0,4
Fremstilling	27,3	24,8
Kulminedrift	7,4	6,5
Transport ekskl. jernbaner	0,7	1,0
Service	5,5	3,8
Ikke klassificeret andetsteds	0,1	0,3

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

1.3. Statsstøtte til fremstillingssektoren

Dette afsnit handler om støtte til fremstillingssektoren⁹. For nogle af medlemsstaterne er en stor del af den støtte, der er øremærket til denne sektor, af horisontal karakter. Men i andre medlemsstater vil det være oplagt at se på de muligheder, fremstillingssektoren giver for at mindske det samlede statsstøtteniveau. På EU-plan blev der i 2002 ydet ca. 25 mia. EUR i støtte til fremstillingssektoren, hvilket svarer til 1,5 % af merværdien i denne sektor (tabel 6).

Tabel 6: Statsstøtte til fremstillingssektoren, 2002

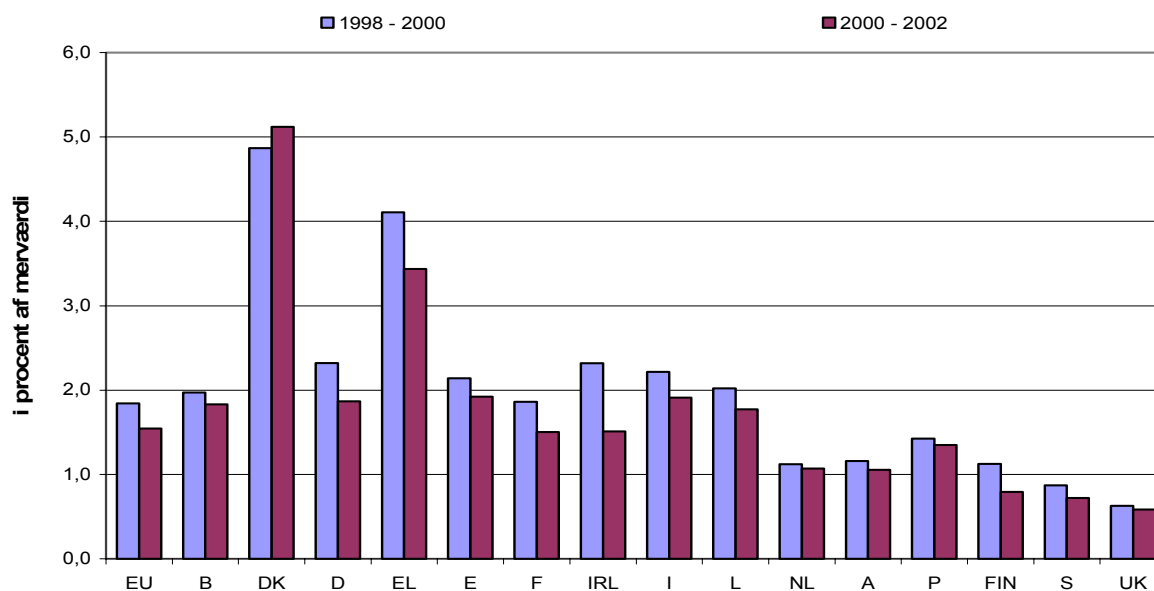
	EU	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Statsstøtte til fremstillingssektoren i mio. EUR*	24.637	887	1.237	7.569	403	2.414	3.611	401	4.355	52	728	392	253	207	289	1.838
Statsstøtte til fremstillingssektoren i % af merværdi	1,5	2,0	4,7	1,7	2,7	2,2	1,4	1,1	1,9	2,3	1,2	0,9	1,3	0,7	0,7	0,6

NB: Dataene om fremstillingssektoren omfatter støtte til horisontale mål, herunder generel regionaludvikling uden nærmere angivelse af sektor. For nogle medlemsstater, især Grækenland, hvor næsten al støtte ydes gennem regionaludviklingsordninger, og Danmark, hvor næsten al støtte ydes via horisontale mål, må dataene forventes at overvurdere, hvor stor en del af støtten der faktisk går til fremstillingssektoren.

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence.

Statsstøtten til fremstillingssektoren i forhold til merværdien falder fortsat, nemlig fra 1,8 % i perioden 1998-2000 til 1,5 % i perioden 2000-2002 (figur 3). Irland oplevede det kraftigste fald, især som følge af en sænkning af den irske selskabsskat. Stigningen i Danmark kan tilskrives en markant forøgelse af støtten til horisontale mål.

Figur 3: Statsstøtte til fremstillingssektoren, 1998–2002

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

⁹ På resultattavlen omfatter fremstillingssektoren støtte til stål, skibsbygning, andre fremstillingssektorer, støtte til generel økonomisk udvikling og til horisontale mål, herunder forskning og udvikling, SMV, miljø, energibesparelser samt beskæftigelse og uddannelse uden nærmere angivelse af sektor. Dataene kan derfor overvurdere, hvor stor en del af støtten der går til fremstillingssektoren.

1.4. Statsstøtte til transportsektoren

Kommissionens statsstøttekontrol i transportsektoren er mere kompleks end i en del andre sektorer. Dette skyldes, at der skal tages hensyn til ikke alene de almindelige bestemmelser om statsstøtte, men også de særlige bestemmelser i traktaten og den afledte ret, der specifikt vedrører transport, især traktatens artikel 73, således som denne er gennemført ved forordning nr. 1191/69¹⁰ og forordning nr. 1107/70¹¹. Med henblik på at styrke det indre marked og den økonomiske og sociale samhørighed indeholder EF-traktatens artikel 154 herudover bestemmelser om fællesskabsstøtte inden for rammerne af et åbent og konkurrencepræget markedssystem til transeuropæiske net.

Transportsektoren, især jernbanesektoren, modtager fortsat en betydelig økonomisk støtte fra det offentlige. Der udbetales forholdsvis stor støtte som kompensation for tjenesteydelser af almen økonomisk interesse, som det ikke er nødvendigt at forhåndsanmelde til Kommissionen¹². Fritagelsen kan også omfatte en væsentlig del af de offentlige investeringer i transportinfrastrukturer, som alle brugere uden forskel har adgang til, og som ikke begunstiger en bestemt virksomhed, der udøver erhvervsvirksomhed.

I tidligere resultattavler blev der angivet meget større statsstøttebeløb til transportsektoren, idet beløbene inkluderede betydelige kompensationer for tjenesteydelser af almen økonomisk interesse. Som følge af nyere domstolsafgørelser og efterfølgende kommissionsbeslutninger er al støtte, der er udbetalt som en kompensation for sådanne tjenesteydelser af almen økonomisk interesse, blevet fjernet fra resultattavlen (jf. tillige boksen: Hvad er statsstøtte?). Støtten til jernbanesektoren angives nu som følge af dens særlige karakter og mangelen på sammenlignelige data særskilt i tabel 8.

Vejtransport og kombineret transport

Det primære mål for EU's politik inden for kombineret transport er at flytte transporten fra vejtransport til andre transportformer. Kommissionen ser derfor med velvilje på støtteordninger, der har til formål at fremme denne transportform gennem anskaffelse af udstyr bestemt til kombineret transport og etablering af særlig infrastruktur. I sektorer præget af overkapacitet som f.eks. vejtransportsektoren kan der principielt ikke ydes støtte til indkøb af transportkøretøjer. Dog kan der ydes støtte til anskaffelse af nye køretøjer, hvis støtten tager sigte på miljøbeskyttelse eller større sikkerhed og ydes som kompensation for omkostningerne ved at indføre højere tekniske standarder end dem, der er fastlagt i den nationale lovgivning eller i EU-lovgivningen. I perioden 2000-2002 blev der godkendt ca. 90 mio. EUR i støtte til vejtransport og kombineret transport pr. år (tabel 7).

Søtransport

I 2002 godkendte Kommissionen en række tonnagebaserede skatteordninger, hvorefter virksomhederne kunne betale selskabsskat beregnet på grundlag af flådekapaciteten og ikke

¹⁰ Rådets forordning (EØF) nr. 1191/69 af 26. juni 1969 om medlemsstaternes fremgangsmåde med hensyn til de med begrebet offentlig tjeneste forbundne forpligtelser inden for sektoren for transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare vandvare.

¹¹ Rådets forordning (EØF) nr. 1107/70 af 4. juni 1970 om støtte, som ydes inden for sektoren for transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare vandvare.

¹² Især fritager artikel 17, stk. 2, i forordning nr. 1191/69 kompensationsydelser udbetalt i henhold til forordningens bestemmelser fra anmeldelsesproceduren.

på grundlag af fortjenesten. Disse ordninger føjer sig til en række tonnagebaserede skatter, som Kommissionen tidligere har godkendt for Nederlandene, Tyskland og Det Forenede Kongerige. Sådanne foranstaltninger synes allerede at have bremset faldet i søtransportaktiviteterne i EU. I perioden 2000-2002 blev der hvert år ydet ca. 715 mio. EUR i statsstøtte til søtransportsektoren.

Luftransport

Før liberaliseringen inden for lufttransport blev der i midten af 90'erne ydet betydelig støtte (over 2,5 mia. EUR i 1994 og 1995) til nationale luftfartsselskaber med henblik på omstrukturering. Siden 1997 er støtten til luftfartsindustrien dog faldet drastisk, selv om der endnu gives tilladelse til nogen støtte. I 2002 godkendte Kommissionen støtteordninger indført af en række medlemsstater (Frankrig, Tyskland, Østrig og Det Forenede Kongerige) for at kompensere for tabene som følge af lukningen af visse dele af luftrummet mellem den 11. og den 14. september 2001. Ca. 110 mio. EUR blev godkendt som støtte i 2002. Kommissionen gav tillige tilladelse til udbetaling af den tredje tranche på 129 mio. EUR, som var en del af den omstrukturingsstøttepakke for Italiens nationale luftfartsselskab, Alitalia, der var blevet godkendt i 2001. Endvidere besluttede Kommissionen, at 1,4 mia. EUR, der var tilgået dette luftfartsselskab som offentlig finansiering, skulle anses som ikke-støtte.

I kølvandet på terrorangrebene den 11. september 2001, som fik forsikringsselskaberne til at gennemgå risikoeksponeringen og med kort varsel annullere stort set al krigs- og terrordækning, fik medlemsstaterne tilladelse til at tilbyde yderligere forsikringsgarantier eller til selv direkte at overtage denne risiko. De er umuligt at kvantificere støtteelementet i sådanne garantier (som blev godkendt for alle medlemsstater), som i øvrigt aldrig blev anvendt.

I perioden 2000-2002 modtog lufttransportsektoren i gennemsnit 155 mio. EUR i støtte pr. år (tabel 7). Stigningen i forhold til den foregående periode skyldes især de følger, terrorangrebene den 11.9.2001 havde for luftfartsindustrien, og de efterfølgende offentlige støtteforanstaltninger, som disse angreb nødvendiggjorde.

Tabel 7: Statsstøtte til transportsektoren (ekskl. jernbaner), 1998-2002

Transportsektor	Mio. EUR	
	Årligt gennemsnit 1998-2000	Årligt gennemsnit 2000-2002
Vejtransport og kombineret transport	86,9	92,5
Søtransport	575,2	715,3
Transport ad indre vandveje	12,8	1,7
Luftransport	28,9	155,2
I alt	703,7	964,7

Kilde: Generaldirektoratet for Energi og Transport

Jernbaner

Kommissionens strategi i de senere år har været at flytte balancen mellem transportformer og fremme mindre miljøskadelige former for at opnå et bæredygtigt transportsystem.

Kommissionen har i sin hvidbog fra 2001 om den fælles transportpolitik¹³ erindret om, at jernbanetransport er den strategiske sektor, hvis opsving er en forudsætning for, at det skal lykkes at ændre på balancen mellem transportformerne. Kommissionen er derfor fortsat velvilligt indstillet over for støtte til jernbanesektoren, såvel støtte til jernbanetjenesterne som støtte til investeringer i jernbaneinfrastruktur, som på grund af de store investeringsomkostninger ikke er gennemførlige uden offentlig medfinansiering. F.eks. traf Kommissionen i 2002 en række vigtige beslutninger vedrørende infrastrukturforvaltningen for Det Forenede Kongeriges vigtigste nationale jernbanenet. For det første godkendte Kommissionen en økonomisk redningspakke for at sikre den fortsatte levering af jernbaneinfrastruktur-tjenester, uden hvilken Det Forenede Kongeriges jernbanesektor var i overhængende fare for at bryde sammen. For det andet godkendte Kommissionen en økonomisk pakke, der skulle gøre det muligt for en nyetableret virksomhed, Network Rail, at overtage driften og ledelsen af Det Forenede Kongeriges jernbanenet på et non-profit-grundlag. Det samlede beløb på ca. 36 mia. EUR skulle ifølge Kommissionen ikke anses for statsstøtte.

En stor del af den offentlige økonomiske støtte til jernbaner bliver ikke anmeldt til Kommissionen, enten fordi finansieringen som følge af den manglende liberalisering af sektoren ikke af medlemsstaterne betragtes som statsstøtte som defineret i traktatens artikel 87, stk. 1, eller fordi finansieringen udgør kompensation for tjenesteydelser af almen økonomisk interesse i henhold til forordning nr. 1191/69. Men medlemsstaterne skal dog indberette de samlede offentlige udgifter til denne sektor. Forskellene mellem medlemsstaterne afspejler muligvis forskellene i fortolkningen af rækkevidden af denne årlige indberetningsforpligtelse (tabel 8).

Tabel 8: Støtte⁽¹⁾ til jernbanesektoren, 1998-2002

	Mio. EUR				
	1998	1999	2000	2001	2002
EU	14.299	17.967	18.732	n.a.	n.a.
B	1.255	1.268	1.298	1.300	1.345
DK	169	123	181	193	199
D	5.730	5.377	4.803	4.898	n.a.
EL	497	521	436	593	n.a.
E	1.201	1.098	1.112	1.062	n.a.
F	2.501	2.501	2.725	n.a.	n.a.
IRL	46	34	196	198	n.a.
I	4.268	3.901	4.578	4.911	5.195
L	96	117	134	159	n.a.
NL	1.417	1.760	1.974	2.479	2.630
A	13	15	13	13	15
P	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
FIN	358	369	330	275	319
S	949	778	817	797	813
UK	62	106	136	1.856	841

(1) Inkluderer al offentlig støtte, der er blevet meddelt Kommissionen, samt støtte, som i henhold til de relevante statsstøttebestemmelser er blevet anmeldt til og godkendt af Kommissionen. I tallet indgår dog ikke kompensationen for tjenesteydelser af almen økonomisk interesse.

Kilde: Generaldirektoratet for Energi og Transport.

¹³ Hvidbog "Den europæiske transportpolitik frem til 2010 – De svære valg".

1.5. Statsstøtte til kul- og stålsektoren

Fordi traktaten om oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab udløb i juli 2002¹⁴, har støtten til EU's kulindustri i perioden 2001-2002 været underlagt to forskellige regelsæt. Derefter har de sektorer, der tidligere var omfattet af EKSF-traktaten, været underlagt EF-traktaten samt de procedureregler og andre former for afledt ret, der er afledt fra EF-traktaten. I juli 2002 blev der vedtaget en rådsforordning, som udgjorde den nye hjemmel for statsstøtten til EU's kulindustri¹⁵.

I 2002 modtog kulsektoren ca. 5,6 mia. EUR i støtte. Støtten til den løbende produktion er fortsat jævnt faldende i overensstemmelse med aftalerne om reduktion af støttebeløbene til kulindustrien frem til 2005. Tabel 9 viser en oversigt over støtten til kulindustrien i perioden 1998-2002. Ca. 40% af støtten i 2002 havde ingen forbindelse med den løbende produktion. Kun fire medlemsstater ydede stadig støtte til denne sektor i 2002: Tyskland (3,5 mia. EUR), Spanien (1,1 mia. EUR, selv om beløbet lå på 1,9 mia. EUR i 2001), Frankrig (1 mia. EUR) og et forholdsvis ubetydeligt beløb (25 mio. EUR) i Det Forenede Kongerige.

På grund af de tyske myndigheders øgede indsats for at omstrukturere den tyske kulindustri er støtten til dækning af omkostningerne ved de rationaliseringer og omstruktureringer af kulindustrien, der ikke har sammenhæng med den løbende produktion, steget. Disse omkostninger vedrører hovedsagelig ekstraordinære udgifter til arbejdstagere, der mister deres jobs, til administrative, retlige eller skattemæssige foranstaltninger og til oprensning af tidligere mineområder. Derimod er produktionsstøtten faldet markant, og tendensen for denne støtte vil fortsat være nedadgående. Resultatet er, at den samlede støtte, der ydes af de tyske myndigheder, er faldet væsentligt.

Tabel 9: Statsstøtte til kulminedrift 1998-2002

	Årlig gennemsnitsstøtte (ikke bestemt til løbende produktion) (i mio. EUR)		Årlig gennemsnitsstøtte (bestemt til løbende produktion)			
	1998 - 2000	2000 - 2002	1998 - 2000		2000 - 2002	
			i mio. EUR	EUR pr. ansat	i mio. EUR	EUR pr. ansat
EU	2.147	2.532	5.247	50.509	3.953	45.720
D	663	1.196	4.064	63.189	2.888	55.002
E	627	640	379	39.475	342	49.785
F	401	695	753	41.705	630	41.939
UK	456	0	51	4.400	92	7.727

Kilde: Generaldirektoratet for Energi og Transport

Statsstøtten til stålsektoren faldt drastisk fra 386 mio. EUR i 1997 til 52 mio. EUR i 1998 og er derefter forblevet nogenlunde uændret. I 2002 blev i alt 78 mio. EUR udbetalt næsten udelukkende til miljøformål.

¹⁴ Ved traktatens udløb udløb ligeledes automatisk al afledt ret under EKSF-traktaten, herunder Kommissionens afgørelse 3632/93/EKSF af 28. december 1993.

¹⁵ Hvad angår EF-traktaten, særlig artikel 87, stk. 3, litra e), fastsætter Rådets forordning (EF) nr. 1407/2002 af 23. juli 2002 reglerne for ydelse af statsstøtte til kulindustrien. Herudover finder også EF-traktatens artikel 88 og Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 anvendelse.

2. DEL TO: OMDIRIGERING AF STØTTEN TIL HORIZONTALT MÅL

Med henblik på at sænke det samlede statsstøtteniveau er der i konklusionerne fra en række møder i Det Europæiske Råd blevet opfordret til ikke længere at fokusere på støtten til enkeltvirksomhed eller -sektorer, men derimod på horisontale mål af fælles interesse, herunder samhørighedsmål. Endvidere har Rådet opfordret medlemsstaterne til "inden der ydes statsstøtte, at vurdere, om den er målrettet mod et klart påvist markedssvigt eller mod horisontale mål ..., og om statsstøtte er den mest passende og effektive interventionsform til at afhjælpe disse problemer"¹⁶.

2.1. Statsstøtte til horisontale mål

Statsstøtte til horisontale mål, dvs. støtte, der ikke ydes til specifikke sektorer, anses som regel for at være målrettet mod markedssvigt og for at være mindre konkurrencefordrejende end sektor- og ad hoc-støtte. De vigtigste horisontale mål, der forfølges med statsstøtten, er forskning og udvikling, miljøbeskyttelse, energibesparelse, støtte til små og mellemstore virksomheder, jobskabelse, fremme af uddannelse samt regionaludvikling. Derimod er støtten til specifikke sektorer tilbøjelig til at fordreje konkurrencen mere end støtten til horisontale mål, ligesom der er tendens til, at det er andre mål end afhjælpning af påvist markedssvigt, der forfølges. Endvidere ydes en væsentlig del af denne støtte for at rede eller omstrukturere kriseramte virksomheder, hvilket er en af de potentielt mest konkurrencefordrejende former for statsstøtte.

Af mangel på de nødvendige data behandler dette afsnit horisontale mål med udgangspunkt i den samlede støtte eksklusive landbrug, fiskeri og transport.

I flere medlemsstater gik praktisk talt hele støtten i 2002 til horisontale mål, herunder samhørighed

På EU-plan blev ca. 73 % af den samlede støtte eksklusive landbrug, fiskeri og transport i 2002 ydet til horisontale mål, herunder samhørighed. De resterende 27 % var støtte rettet mod specifikke sektorer (hovedsagelig fremstillingsvirksomhed, kul og finansielle tjenesteydelser), herunder støtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder.

I flere medlemsstater – Belgien, Danmark, Grækenland, Italien, Nederlandene, Østrig og Finland – gik praktisk talt hele støtten i 2002 til horisontale mål, herunder samhørighed. Men i Tyskland (66 %), Spanien (67 %), Frankrig (60 %), Irland (49 %), Portugal (39 %) og Det Forenede Kongerige (70 %) var andelen væsentligt lavere. Sektorstøttens store vægt i Portugal skyldtes den allerede nævnte regionalstøtteskatteordning i Madeira. I Irland tegner den støtte, der ydes via den irske selskabsskat, sig fortsat for en forholdsvis høj andel af den samlede støtte, selv om støtten er faldet væsentligt. I 2002 vedtog Det Forenede Kongerige en omfattende redningspakke for British Energy. Endelig yder Tyskland, Frankrig og Spanien en forholdsvis stor støtte til kulsektoren (jf. tillige afsnit 1.5). Det skal bemærkes, at i medlemsstater med forholdsvis lave niveauer for den samlede støtte kan ydelsen af én forholdsvis stor ad hoc-støtte ændre billedet væsentligt.

¹⁶ Jf. Rådet konklusioner, der blev vedtaget i november 2002, om "en økonomisk strategi hen imod mindre og bedre statsstøtte". Jf. Rådets dokument nr. 13799/02: <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/02/st13/13799en2.pdf>

Store forskelle mellem medlemsstaterne i den andel af støtten, der ydes til forskellige horisontale mål

Ved sammenligninger mellem medlemsstaterne er det vigtigt at huske på, at støtteforanstaltninger klassificeres efter deres primære mål på tidspunktet for godkendelsen af støtten og ikke efter de endelige støttemodtagere. Trods de heraf følgende vanskeligheder med at måle støtten, giver oplysningerne alligevel en indikation af, hvilke horisontale mål de enkelte medlemsstater foretrækker (jf. tabel 10). F.eks. blev 26 % af den samlede støtte i Nederlandene, 27 % i Det Forenede Kongerige og 33 % i Østrig kanaliseret til rene forsknings- og udviklingsforanstaltninger (EU-gennemsnit: 15 %). Danmark (53 % af den samlede støtte), Tyskland (30 %) samt Nederlandene, Finland og Sverige (knap 40 % hver) havde en præference for miljømål (EU-gennemsnit: 16 %) ¹⁷.

Tabel 10: Statsstøtte til horisontale mål og bestemte sektorer, 2002

	Samlet støtte eksklusive landbrug, fiskeri og transport i procent															
	EU	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Horisontale mål	73	97	100	66	100	67	60	49	96	92	98	96	39	98	84	70
Forskning og udvikling	15	15	5	14	10	12	18	8	13	9	26	33	5	0	18	27
Miljø	16	0	53	30	-	4	3	0	0	0	39	19	5	38	39	5
SMV	14	20	1	6	16	20	17	2	33	21	4	17	15	12	5	15
Handel	1	0	-	0	-	0	2	-	2	1	5	-	0	7	-	0
Beskæftigelsesstøtte	2	7	34	0	-	3	0	8	1	-	0	4	6	11	-	0
Uddannelsesstøtte	2	2	3	0	-	8	0	4	1	-	-	10	5	0	1	2
Regionaludv. ikke klas. andetsteds (1)	23	52	3	16	74	19	18	26	46	61	24	14	3	29	21	21
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bestemte sektorer	27	3	0	34	0	33	40	51	4	8	2	4	61	2	16	30
Fremstilling	3	-	0	4	0	5	2	35	3	-	2	4	4	0	-	1
Kul	16	-	-	30	-	28	16	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Anden ikke-fremstillingsvirksomhed	2	-	-	-	-	0	0	-	0	-	-	0	-	-	-	28
Finansielle tjenesteydelser	5	-	-	-	-	-	22	14	-	-	-	-	57	-	-	-
Andre tjenesteydelser	0	3	-	0	-	0	-	3	-	8	-	-	0	2	16	-
Samlet støtte eksklusive landbrug, fiskeri og transport i mio. EUR	34.005	933	1.274	11.431	410	3.503	6.197	525	4.528	56	780	453	649	231	406	2.629

(1) Støtte til generel regionaludvikling, der ikke er klassificeret andetsteds.

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

For første gang har Kommissionen tillige sammenlignet oplysninger om sekundære mål ¹⁸. Herved er der især fremkommet bedre oplysninger om den støtte, der er øremærket til SMV. I 2002 var knap 5 mia. EUR svarende til 14 % af den samlede støtte øremærket til foranstaltninger, der havde SMV som primært mål. Herudover blev knap 1 mia. EUR i støtte svarende til 3 % af den samlede støtte afsat til delmålet "SMV" som et "sekundært" mål. I de fleste tilfælde var det primære mål for disse støtteforanstaltninger F&U. Lægges de primære og sekundære mål sammen, var 35 % af støtten i Italien alene øremærket til små og mellemstore virksomheder, mens det tilsvarende tal var 30 % i Det Forenede Kongerige og 28 % i Belgien mod et EU-gennemsnit på 17 %.

¹⁷ Inklusive støtte til energibesparelser, som i tidligere opdateringer af resultattavlen er blevet angivet særskilt.

¹⁸ I resultattavlen forstås ved sekundært mål et mål, som støtten var øremærket til på tidspunktet for støttens godkendelse, og som begrænser det primære mål. F.eks. kan en ordning, hvis primære mål er F&U, være begrænset til alene at gælde for SMV.

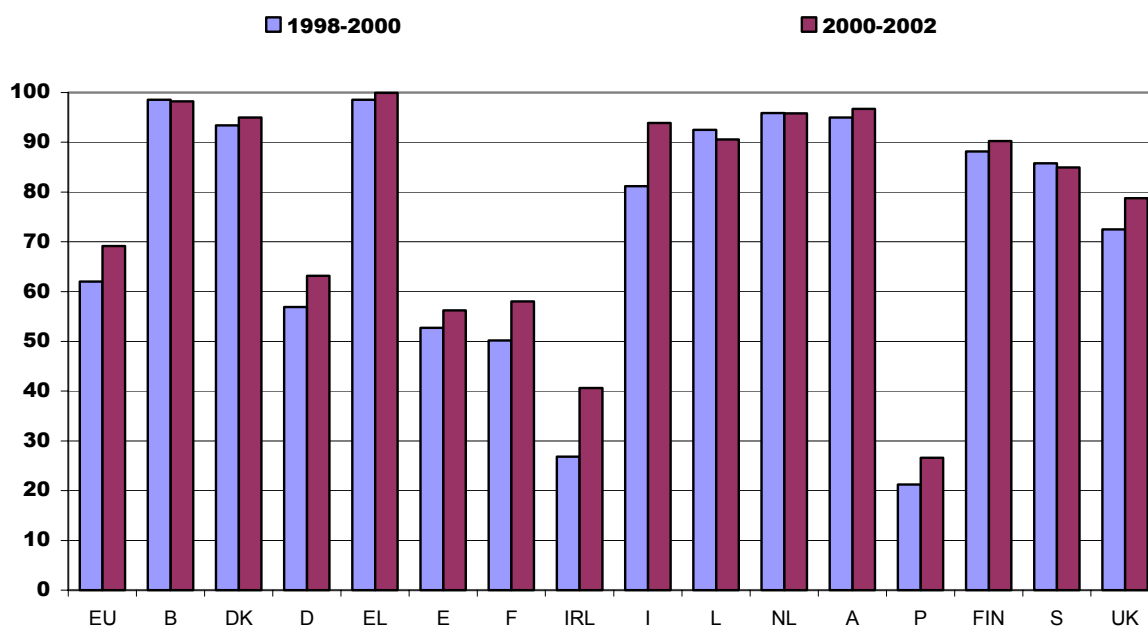
2.2. Tendensen i statsstøtten til horisontale mål

I overensstemmelse med deres tilsagn på forskellige møder i Det Europæiske Råd fortsætter medlemsstaterne med at omdirigere støtten til sådanne horisontale mål. De seneste tendenser er, at den andel af samlede støtte, der blev ydet til horisontale mål, steg med 7 procentpoint fra perioden 1998-2000 til perioden 2000-2002. Stigningen skyldes især en kraftig stigning i miljøstøtten (+7 procentpoint) og støtten til forskning og udvikling (+4 procentpoint) og en mindre stigning i støtten til SMV (+1,5, procentpoint) samt en reduktion i sektorstøtten i nogle af medlemsstaterne.

Denne positive tendens kunne i varierende grad observeres i de fleste medlemsstater, især Irland (+14 procentpoint) og Italien (+13 procentpoint). I tre medlemsstater er tendensen en smule faldende, men i alle tre stater er den andel af den samlede støtte, der er øremærket til horisontale mål, forblevet forholdsvis høj (85 % eller derover).

I de pågældende perioder var der betydelige stigninger i miljøstøttens andel af den samlede støtte i Tyskland (+14 procentpoint), Nederlandene og Finland (+10 procentpoint) og Danmark (+9 procentpoint), mens SMV-støttens andel steg med +8 procentpoint i Italien og +5 procentpoint i Spanien og Frankrig.

Figur 4: Andel af statsstøtte med horisontale mål, 1998–2002

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

2.3. Statsstøtte til forskning og udvikling (F&U)

Kommissionen opfordrede i sine overordnede retningslinjer for den økonomiske politik (2003)¹⁹ regeringerne til at bidrage til opnåelsen af Lissabon-målene, især ved "(...) at

¹⁹ KOM(2003) 170 endelig af 8.4.2003.

omkanalisere offentlige udgifter over mod vækstskabende investeringer i fysisk og menneskelig kapital og i viden inden for rammerne af de overordnede budgetrestriktioner". Generelt har foranstaltningerne til fremme af forskningsinvesteringerne og forbedring af investeringsklimaet været fragmenterede og træge. De seneste tilgængelige tal (2001) viser, at de samlede F&U-investeringer, som statsstøtten udgør en del af, i EU nærmer sig 2 % af BNP, men at det med en gennemsnitlig årlig stigningstakt på 1,5 % (1997-2002) er fuldstændig umuligt at nå 3 %-målet inden 2010. Da to tredjedele af de 3 % skal komme fra private kilder, kræves en større stigning i de private forskningsinvesteringer i Europa. Selv om de fleste af medlemsstaterne har vedtaget mål for forøgelsen af forskningsudgifterne, har kun få af dem været i stand til at indarbejde disse mål i deres budgetter, ligesom der ofte er behov for en ekstra indsats for at forbedre effekten af deres udgifter.

På EU-plan udgjorde statsstøtten til F&U i 2002 5,2 mia. EUR mod 3,8 mia. EUR i 1998. F&U-støttens andel af den samlede støtte steg med 4 procentpoint fra perioden 1998-2000 til perioden 2000-2002. Stigningerne var særlig store i Det Forenede Kongerige og Italien, hvor F&U-støttens andel af den samlede støtte steg med henholdsvis 9 og 7 procentpoint (jf. tabel 11).

Hvad angår F&U-støtte til små og mellemstore virksomheder har Kommissionen for nylig ændret gruppefritagelsesordningen for SMV med henblik på at indarbejde den nye EU-definition af SMV og fritage F&U-støtte fra forhåndsansøgning til Kommissionen²⁰.

Tabel 11: Statsstøtte til F&U

	EU	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Støtte til forskning og udvikling (i mio. EUR), 2002	5.179	137	64	1.589	41	412	1.139	44	593	5	199	149	31	0	72	703
F&U-støttens andel af den samlede støtte, årligt gennemsnit 2000-2002	13	17	6	12	3	10	15	3	15	15	26	35	2	0	18	23
F&U-støttens andel af den samlede støtte (forskell i procentpoint mellem 1998-2000 og 2000-2002)	3,6	0,9	-6,6	3,4	3,2	2,5	3,5	2,8	7,2	1,4	1,1	4,7	1,2	-1,7	-0,8	9,3
F&U-støtte i % af BNP, 2002	0,06	0,05	0,04	0,08	0,03	0,06	0,08	0,04	0,05	0,02	0,05	0,07	0,03	0,00	0,03	0,04

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

2.4. Særligt fokus på statsstøtte til beskæftigelse og uddannelse

2.4.1. Offentlig støtte til uddannelse og beskæftigelse – begrundelse

Arbejdsmarkedet er ikke et almindeligt marked, idet der jo ikke kan handles med menneskelige ressourcer som med andre varer. Der må fastlægges politikker, der sikrer rimelige vilkår og fuld udnyttelse af det potentiale, menneskelige ressourcer repræsenterer for samfundet. Et af midlerne er offentlig støtte til beskæftigelse og uddannelse, idet en manglende offentlig indsats vil medføre langt mindre uddannelse end socialt ønskeligt. Mere viden og flere færdigheder indebærer fordele for samfundet, der overgår fordelene ved de større indkomster, som bedre uddannede personer (både ansatte og arbejdsgivere) opnår. De samlede fordele for samfundet overstiger borgernes afkast af uddannelserne. Der synes f.eks.

²⁰ Kommissionens forordning (EF) nr. 364/2004 af 25.2.2004 om ændring af forordning (EF) nr. 70/2001, EFT L 63 af 28.2.2004, s. 22.

at være en stærk sammenhæng mellem størrelsen af den akkumulerede menneskelige kapital i en økonomi og dennes evne til at reagere på og trives med de teknologiske forandringer. Uddannelse bidrager til den sociale samhørighed ved at udjævne den sociale arv og de sociale forskelle mellem borgerne, hvilket påvirker de økonomiske resultater i positiv retning²¹.

Risikoen for en underforsyning af videreuddannelse forstærkes af usikkerheden med hensyn til, hvem der vil få fordel af den øgede produktivitet. En arbejdsgiver vil tøve med at investere, fordi der er risiko for, at andre virksomheder får fat i de opkvalificerede arbejdstagere. Arbejdstagerne har som følge af de finansielle markeders mangler vanskeligheder med at opnå lån og vil være mindre motiveret til at investere i uddannelse, fordi den forbedrede produktivitet, som uddannelse medfører, er længe om at slå igennem i lønningerne. Hertil kommer det helt åbenbare problem, at de, der har størst behov for at få opkvalificeret deres færdigheder – nemlig ufaglærte, ældre arbejdstagere, indvandrere – samtidig er dem, der normalt modtager mindst uddannelse. Ansatte i SMV, midlertidigt ansatte og deltidsansatte modtager også typisk forholdsvis lidt uddannelse.

Argumentet for beskæftigelsesstøtte er de dårligt fungerende arbejdsmarkeder og disses afhængighed af institutionelle aftaler. Nogle arbejdstagere er mindre produktive, f.eks. som følge af handicap eller andre forhold, der begrænser deres arbejdsevne. Dette gør det vanskeligt at få dem i arbejde til normale lønsatser. Endvidere har arbejdsgiverne en tendens til at *opfatte* kendetegn som f.eks. handicap, etnisk baggrund, langtidslidighed eller manglende grunduddannelse som *tegn* på ringere produktivitet. Meget taler derfor for offentlig støtte til ansættelse af ugunstigt stillede personer.

2.4.2. Baggrund

Traktatens artikel 2 indeholder en opregning af EU's overordnede mål som f.eks. et højt beskæftigelsesniveau, bæredygtig vækst samt økonomisk og social samhørighed. Med henblik på at nå disse mål skal medlemsstaterne og Fællesskabet udvikle en samordnet europæisk beskæftigelsesstrategi og især fremme "en veluddannet, velkvalificeret og smidig arbejdsstyrke"²². At et højt beskæftigelsesniveau er en hovedforudsætning for såvel økonomiske som sociale fremskridt anerkendes i traktatens artikel 127, stk. 2, hvorefter denne målsætning skal tages med i overvejelserne ved udformningen og gennemførelsen af alle Fællesskabets politikker og aktiviteter. Den nye beskæftigelsesstrategi har tre overordnede målsætninger: fuld beskæftigelse, højere kvalitet og produktivitet i arbejdet samt styrkelse af den sociale samhørighed og integration²³.

En forbedring af arbejdstagernes og virksomhedernes generelle tilpasningsevne er en forudsætning for, at EU bliver bedre til at foregribe, udløse og absorbere de accelererende økonomiske forandringer. Udsigten til en stadig mindre befolkningsgruppe i den arbejdsdygtige alder bevirker, at indsatsen på dette område, som bør fokusere på opkvalificering og uddannelse og fuld udnyttelse af arbejdsstyrkens potentiale, ikke kan udskydes. Ved at gøre det lettere at skifte mellem arbejde, uddannelse, karriereafbrydelser og

²¹ Jf. A. de la Fuente og A. Ciccone (2002), *Human Capital in a Global and Knowledge-Based Economy*, Europa-Kommissionen, GD for Beskæftigelse og Sociale Anliggender, der giver en oversigt over den tilgængelige litteratur herom.

²² EF-traktatens artikel 125.

²³ Rådets afgørelse af 22. juli 2003 om *retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitik* (2003/578/EF).

status som selvstændig kan man sikre, at alle bevarer deres forbindelse til arbejdsmarkedet hele livet igennem.

Investeringer i menneskelig kapital er således afgørende for en vellykket gennemførelse af den nye europæiske beskæftigelsesstrategi. Medlemsstaterne har især forpligtet sig til at fastlægge og gennemføre strategier for livslang læring for at sikre, at alle får adgang til uddannelse hele livet igennem. Det Europæiske Råd fastsatte på mødet i Lissabon i 2000 det strategiske mål, at EU inden 2010 skulle blive "den meste konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden, en økonomi, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed". Udvikling af den menneskelige kapital er en integrerende og nødvendig del af denne strategi. I 2003 vedtog Rådet²⁴, at EU-gennemsnittet for deltagelse i livslang læring i 2010 mindst bør udgøre 12,5 % af voksne i den erhvervsaktive alder. Medlemsstaterne har endvidere forpligtet sig til at tilbyde alle arbejdsløse en ny start inden for 12 måneder (seks måneder for unge) i form af uddannelse, omskoling, erhvervspraktik eller andre beskæftigelsesforanstaltninger.

Det Europæiske Råd i Lissabon erkendte, at "den bedste sikring mod social udstødelse er et job". Medlemsstaterne blev opfordret til at fastlægge prioriterede foranstaltninger til fordel for særlige målgrupper og dermed fremme den erhvervsmæssige integration. Den nye europæiske beskæftigelsesstrategi indeholder ud over de generelle aktiverings- og forebyggelsesretningslinjer særlige retningslinjer for integrationen af de svage grupper på arbejdsmarkedet, især personer med en kort skolegang, ufaglærte arbejdere, handicappede, indvandrere og etniske minoriteter, og bekæmpelse af forskelsbehandling.

2.4.3. Resultaterne udebliver – Kravet om øget erhvervsfrekvens trænger sig på

Ingen er i tvivl om de politiske mål, men hidtil har resultaterne været skuffende. I rapporten fra taskforceen for beskæftigelse²⁵ understreges nødvendigheden af at løse problemet med "underudnyttelse af og underinvestering i mennesker" og at "forbedre erhvervsfrekvensen blandt kvinder og ældre arbejdstagere samt andre, der er underrepræsenteret på arbejdsmarkedet". Medlemsstaterne blev opfordret til at "forbedre adgangen til livslang uddannelse især for ufaglærte og andre ugunstigt stillede personer". I Kommissionens forårsberetning²⁶ opfordredes Det Europæiske Råd til på mødet i marts 2004 "at sætte betydeligt skub i investeringen i almen uddannelse og erhvervsuddannelse" og især koncentrere foranstaltningerne om en række nøgleområder, nemlig "større bidrag fra den private sektor gennem særlige tilskyndelsesforanstaltninger, styrkelse af livslang læring og større effektivitet inden for de nationale uddannelses- og erhvervsuddannelsesordninger". I den seneste fælles rapport om beskæftigelsen²⁷ noteres visse – men utilstrækkelige – fremskridt i retning af mere rummelige arbejdsmarkeder. De betydelige regionale forskelle i erhvervsfrekvensen kræver større opmærksomhed.

²⁴ Konklusioner vedtaget af Rådet (uddannelse, ungdom og kultur) den 5.-6.5.2003, s. 7.

²⁵ *Jobs, Jobs, Jobs – Creating more employment in Europe*, taskforce for beskæftigelse (formand: Wim Kok), november 2003.

²⁶ "Gennemførelse af Lissabon-strategien – Reformen for den udvidede europæiske union, KOM(2004) 29, 21.1.2004.

²⁷ Fælles rapport om beskæftigelsen 2003/2004, KOM(2004) 24 endelig, 20.1.2004.

2.4.4. Virksomhedernes i rolle i gennemførelsen af livslang læring for alle

Tilpasningsevne, udnyttelse af arbejdskraftpotentialer og etablering af effektive systemer for livslang læring kan ikke sikres gennem lappeløsninger, men kræver brede strategiske løsninger. Det bør anerkendes, at det påhviler virksomhederne at gennemføre strategier for livslang læring og erhvervsmæssige integration.

Med udsigt til en stadig mindre arbejdsdygtig befolkningsgruppe må virksomhederne anerkende nødvendigheden af at integrere alle på arbejdsmarkedet. Det, der kræves for at give marginaliserede personer fodfæste på arbejdsmarkedet, er i sidste instans et job på det åbne marked. Manglende produktivitet – indbildt eller reel – udgør en væsentlig hindring for ansættelse i virksomhederne, og der kræves økonomiske incitament, hvis de pågældende arbejdstagere skal have en chance for at blive ansat.

Afhjælningen af de uddannelsesmæssige markedssvigt vil kræve økonomisk støtte og anden offentlig indsats som f.eks. anerkendelse af kvalifikationer m.v. Det bør sikres, at såvel arbejdstagerne som arbejdsgiverne får de rigtige incitament, som tager hensyn til arbejdsmarkedsparternes aftaler, og at også dårligt stillede arbejdstagere modtager uddannelse. Niveauet for investeringer i menneskelig kapital er særlig lavt i SMV'erne, især hvad angår uddannelse af ufaglærte. Den omstændighed, at markedssvigt er hyppigere forekommende hos SMV'erne, betyder, at der er så meget mere grund til at yde økonomisk støtte til denne virksomhedstype.

Sideløbende med den offentlige støtte bør der indføres en rimelig fordeling af byrder og fordele mellem arbejdsgiver og arbejdstager²⁸. For at sikre, at virksomhederne investerer optimalt, kan det være nødvendigt at indføre en kombination af obligatoriske og frivillige ordninger som f.eks. brancheopdelte og regionale uddannelsesfonde samt skattelettelser og støttetjenester. For bedre at matche udbud af og efterspørgsel efter læring er et tættere partnerskab mellem erhvervsliv, arbejdsmarkedsparter, offentlig sektor og private udbydere afgørende. I de fleste medlemsstater er der indgået tværsektorielle og/eller sektorielle erhvervsuddannelsesaftaler, ligesom der normalt foreligger kollektive overenskomster, der danner rammen om efteruddannelsesindsatsen. Det bør sikres, at dette bliver standardpraksis.

De accelererende strukturændringer og den aldrende befolkning forstærker behovet for fortsat opgradering af arbejdsstyrkens kvalifikationer. De nødvendige incitament og den nødvendige støtte vil formentlig være *stadig mere* afhængige af en tilstrækkelig offentlig finansiering især til fordel for SMV, der kan hjælpe virksomhederne med at udfylde deres rolle i indsatsen for at fremme et rummeligt arbejdsmarked og en fortsat opkvalificering af arbejdstagerne.

2.4.5. Kvantitative oplysninger om offentlig økonomisk beskæftigelses- og uddannelsesstøtte

På dette område er der store institutionelle forskelle mellem medlemsstaterne, ligesom disse traditioner varierer betydeligt. Det er derfor ikke let at sammenligne den samlede økonomiske indsats for at udvikle den menneskelige kapital og skabe jobs for personer, der er ugunstigt stillet på arbejdsmarkedet. Det er vigtigt at huske, at en stor del af støtten ydes i form af skatteincitament, som ikke kvantificeres. Kommissionen opfordrede i sine retningslinjer og henstillinger vedrørende beskæftigelsen (2004) udtrykkeligt medlemsstaterne til at "sikre

²⁸ Rapport fra taskforcen for beskæftigelse.

åbenhed og omkostningseffektivitet, når der bevilges midler" ved gennemførelsen af den europæiske beskæftigelsesstrategi.

En aktiv arbejdsmarkedspolitik støtter arbejdsløse og andre jobsøgere og øger deres mulighed for at skaffe et arbejde på det åbne arbejdsmarked. De offentlige udgifter til den aktive arbejdsmarkedspolitik i EU udgjorde i 2001 næsten 59 mia. EUR²⁹. En aktiv arbejdsmarkedspolitik omfatter forskellige typer foranstaltninger, herunder uddannelsesprogrammer, beskæftigelsesincitamer, iværksætterinitiativer, direkte jobskabelse og arbejdstidsdeling. Sådanne politikker er altid målrettede, f.eks. mod arbejdsløse. De offentlige udgifter til arbejdsmarkedspolitikker kan have form af overførsler til enkeltpersoner, arbejdsgivere og serviceudbydere, normalt afhængigt af foranstaltningens type.

Hvad angår uddannelsesprogrammer ydes støtten ofte direkte til udbydere eller deltagerne og ikke til arbejdsgiverne, undtagen når der er tale om målrettede lærlingeprogrammer. Overførsler til arbejdsgivere finder normalt sted for at støtte forskellige programmer med beskæftigelsesincitamer, men også direkte jobskabelse eller programmer målrettet mod dårligt stillede personer. Overførslerne finder normalt sted i form af regelmæssige kontantudbetalinger eller nedslag i sociale bidrag.

2.4.6. *Beskæftigelses- og uddannelsesforanstaltninger, der kan anses for "statsstøtte"*

Offentlige støtteforanstaltninger til fordel for private virksomheder kan udgøre statsstøtte som defineret i traktatens artikel 87, stk. 1. Hvis en foranstaltning opfylder de fire kriterier, der er fastsat i denne artikel³⁰, skal Kommissionen gennemgå foranstaltningen og afgøre, om den er forenelig med statsstøttereglerne. Generelt godkendes statsstøtte kun, hvis den forfølger klart afgrænsede mål, og hvis den ikke medfører ulovlig konkurrencefordrejning. Støttens formål og virkninger skal således vejes op mod hinanden. Jobskabelse og fremme af uddannelse er to områder, hvor målene normalt er velafgrænsede, og som Kommissionen traditionelt har været velvilligt indstillet over for. Dette afspejles ikke alene i de for nyligt indførte gruppefritagelsesordninger for hvert mål, men også i det meget begrænsede antal negative beslutninger i beslægtede statsstøttesager.

Endvidere udgør de fleste beskæftigelses- og uddannelsesforanstaltninger ikke statsstøtte, fordi de ikke opfylder alle fire ovennævnte kriterier. Ofte er foranstaltningerne alene til fordel for enkeltpersoner, eller de begunstiger ikke bestemte virksomheder. Der kan f.eks. være tale om vejlednings- og rådgivningsforanstaltninger, generelle støtte- og uddannelsesforanstaltninger til fordel for arbejdsløse eller uddannelsesprogrammer, der gælder for alle arbejdsgivere uden undtagelse i bestemte medlemsstater, eller en generel nedsættelse af beskattningen af arbejdsmarkedsmæssige og sociale omkostninger. Sådanne foranstaltninger betegnes ofte som "generelle foranstaltninger", som ikke anses for statsstøtte. Hertil kommer, at forholdsvis små støttebeløb (under 100 000 EUR over tre år for én virksomhed) ifølge de

²⁹ Kilde: Eurostats arbejdsmarkedspolitiske database. Udgifterne til passiv støtte, dvs. til arbejdsløshedsydelse og førtidspensionering, var næsten dobbelt så høje (112 mia. EUR).

³⁰ Støtte udgør statsstøtte, hvis den ydes af en medlemsstat eller ved hjælp af statsmidler, fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencen ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner og påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne.

minimis-forordningen³¹ anses for ikke at påvirke samhandelen mellem medlemsstater og/eller fordreje konkurrencen og derfor kan lades ude af betragtning.

Når beskæftigelses- og uddannelsesforanstaltninger opfylder alle fire kriterier i artikel 87, stk. 1, udgør de derimod statsstøtte. Foranstaltninger målrettet mod en specifik region, virksomhedstype (f.eks. SMV) eller sektor anses for at være selektive, idet de påvirker nogle virksomheder, men ikke andre. Selv om en foranstaltning er åben for alle sektorer, kan den være selektiv, hvis de bevilgende myndigheder kan udøve et vist skøn. Ved at yde visse virksomheder beskæftigelses- eller uddannelsesstøtte overtager de nationale myndigheder en del af disse virksomheders arbejds- eller uddannelsesomkostninger, hvorved de får en økonomisk fordel, der forbedrer deres konkurrencemæssige stilling. Hvis de pågældende produkter eller tjenesteydelser konkurrerer med tilsvarende produkter fra virksomheder i andre medlemsstater, vil en sådan støtte sandsynligvis fordreje konkurrencen og påvirke handelen mellem medlemsstaterne. Støtten er derfor principielt uforenelig med fællesmarkedet (jf. case studies i tekstboksen).

Domstolen har igen og igen fastslået, at kriterierne i traktatens artikel 87, stk. 1, bør anvendes objektivt uden nogen form for skøn fra Kommissionens side. Dette har rejst spørgsmål om anvendelsen af statsstøttereglerne, når f.eks. beskæftigelses- og uddannelsesforanstaltninger forvaltes på regionalt plan, eller i tilfælde af foranstaltninger, der primært finansieres af arbejdsmarkedsparterne selv gennem kollektive overenskomster, der pålægger alle virksomheder i en bestemt sektor en afgift. Selv om sådanne foranstaltninger ofte er helt i tråd med medlemsstaternes og EU's politik på disse områder, viser tidligere retspraksis, at de ikke desto mindre kan udgøre statsstøtte ud fra kriterierne i traktatens artikel 87, stk. 1. På den anden side hedder det i et meget nyt forslag til afgørelse fra generaladvokaten³², at sådanne foranstaltninger under visse omstændigheder ikke bør betragtes som støtte, men som en fordeling finansieringsomkostningerne ved visse typer foranstaltninger i den pågældende sektor. Kommissionen vil derfor følge udviklingen i retspraksis på dette område meget opmærksomt og drage passende konklusioner heraf.

Nedenfor vil først beskæftigelsesstøtten og derefter uddannelsesstøtten blive gennemgået, og der vil blive givet et resumé af gruppefritagelsesforordningen for hvert mål.

Anvendelse af statsstøttereglerne på beskæftigelses- og uddannelsesforanstaltninger: case studies

Generelle foranstaltninger, som, fordi de er generelle, ikke kan anses for statsstøtte

New Deal-ordningen³³ i Det Forenede Kongerige tager sigte på at hjælpe arbejdsløse, især unge, der har været uden arbejde i seks måneder eller mere, med at finde arbejde og forbedre deres muligheder for vedvarende beskæftigelse. Målet er at få de unge, der er klar til arbejdsmarkedet, i gang med ustøttet arbejde, og at forberede de unge, der ikke er klar, til at søge f.eks. en stilling, hvortil der ydes støtte. Jobstøtten er specifikt rettet mod unge, som det har været umuligt at få ansat i en ustøttet stilling, og skal tilskynde arbejdsgiverne til at overveje at ansætte disse unge, som måske ellers vil blive overset. Støtten er tilgængelige for arbejdsgiverne i alle sektorer og ydes i højst 26 uger, men ophører, hvis den ansatte forlader sit job. Kommissionen har vurderet, om New Deal er omfattet af EF-traktatens artikel 87, stk. 1. Da ordningen gælder for alle erhvervssektorer, regioner og virksomheder, der ansætter unge eller langtidsledige, har Kommissionen konkluderet, at ordningen ikke er specifik. Endvidere har myndighederne i Det Forenede Kongerige ikke nogen beføjelse til at udøve skøn hvad angår støtteniveauet, idet dette alene afhænger af antallet af ugentlige arbejdstimer og uddannelsesomkostningerne. Følgelig har Kommissionen konkluderet, at artikel 87, stk. 1, ikke finder anvendelse, og at New Deal-foranstaltningerne således ikke udgør statsstøtte.

³¹ Kommissionens forordning (EF) nr. 69/2001 af 12. januar 2001 om anvendelse af EF-traktatens artikel 87 og 88 på de minimis-støtte (EFT L 10 af 13.1.2001, s. 24).

³² Sag C-345/02, Pearle BV, af 11. marts 2004.

³³ Sag N 374/98.

Andre medlemsstater har tilsvarende beskæftigelsesfremmende generelle foranstaltninger. F.eks. er den franske ordning "Beskæftigelseskontrakt for unge" målrettet mod unge med et lavt kvalifikationsniveau, og ordningen indebærer en fast støtte til dækning af arbejdsgivernes socialsikringsbidrag. I Sverige er der ved et program for beskæftigelsesstøtte indført generel støtte til langtidsløse. Støtten har form af skattelettelser for arbejdsgiverne.

Beskæftigelsesforanstaltninger, der anses for forenelig statsstøtte

De sociale beskæftigelsesforanstaltninger i Danmark³⁴ hjælper med den erhvervsmæssige integrering af personer, der lider af alvorlige fysiske eller psykiske problemer, og giver mulighed for at yde virksomheder støtte svarende til højst 50 % eller 66 % af arbejdstagernes lønninger, afhængigt af invaliditetsgrad. Selv om de pågældende foranstaltninger gælder for virksomheder i samtlige erhvervssektorer, kan de danske myndigheder udøve et vist skøn ved udvælgelsen af de pågældende virksomheder og personer og ved fastsættelsen af støttens størrelse. Kommissionen har derfor konkluderet, at foranstaltningerne er selektive og udgør statsstøtte som defineret i EF-traktatens artikel 87, stk. 1. Kommissionen finder dog ordningen forenelig med EF-traktaten i henhold til artikel 87, stk. 3, litra c).

Efter sin gennemgang af den franske ordning vedrørende forpligtelser til at udvikle uddannelser ("EDDF-ordningen"), hvorefter der ydes støtte til dækning af en række omkostninger ved udbydelsen af uddannelsesprogrammer, har Kommissionen besluttet, at støtten er selektiv, idet den ikke begunstiger alle virksomheder i samme grad, og fordi støtteintensiteten, der varierer fra 25 % til 80 %, afhænger af virksomhedens størrelse og beliggenhed. Kommissionen har derfor konkluderet, at ordningen udgør statsstøtte, men har dog fundet støtten forenelig med fællesmarkedet, idet reglerne om støtteberettigede omkostninger og støtteintensitet er i overensstemmelse med reglerne i gruppefritagelsesforordningen om uddannelsesstøtte.

Beskæftigelsesforanstaltninger indeholdende et element af uforenelig statsstøtte

I Italien blev der i 1984 indført en ordning med uddannelses- og praktikkontrakter³⁵. Der var tale om kontrakter med fast løbetid omfattende en uddannelsesperiode for unge. Arbejdsgiverne blev fritaget fra at betale socialsikringsbidrag i to år for personer ansat i henhold til sådanne kontrakter. Fritagelsen gjaldt uden videre og var ens for alle i hele landet og blev derfor anset for at være en "generel foranstaltning". I 1990 fik de regionale myndigheder beføjelse til efter et skøn at hæve aldersgrænsen for modtagerne, således at foranstaltningerne blev selektive. Kommissionen vurderede foranstaltningerne for at afgøre, om de var forenelige med fællesmarkedet i henhold til artikel 87, stk. 2 og 3. Kommissionen konkluderede, at støtten var forenelig med fællesmarkedet i de tilfælde, hvor den enten vedrørte ansættelse af visse grupper arbejdstagere, som havde særlig vanskeligt ved at blive erhvervsmæssigt integreret eller reintegreret, eller indebar nettojobskabelse som defineret i statsstøttereglerne. Kommissionen godkendte derfor støtten i disse specifikke tilfælde. En del af støtten blev dog anset for uforenelig med fællesmarkedet og blev derfor forbudt. Især fandt Kommissionen, at denne støtte ikke alene tog sigte på at lette ansættelsen af personer, der søgte job for første gang, eller som stadig var arbejdsløse efter at have mistet deres forrige job, og at den ikke tog sigte på jobskabelse som defineret i retningslinjerne om beskæftigelsesstøtte.

2.4.7. Nødvendigheden af at kontrollere statsstøtte til beskæftigelsen

I det indre marked kan støtte til begrænsning af arbejdsomkostninger føre til fordrejning af konkurrencen inden for EU, flytning af ressourcer og mobile investeringer, flytning af arbejdsløshed fra ét land til et andet og virksomhedsflytninger. Uden en streng kontrol og passende støttegrænser kan beskæftigelsesstøtte have skadelige virkninger, som neutraliserer den umiddelbare jobskabeseffekt. Hvis støtten anvendes til at beskytte virksomheder, der er udsat for konkurrence fra andre medlemsstater, kan den forsinke de tilpasninger, der er nødvendige for at sikre den europæiske industris konkurrenceevne. Uden streng kontrol vil den omstændighed, at beskæftigelsesstøtten sandsynligvis vil blive koncentreret om de mest velstående regioner, modarbejde den tilstræbte økonomiske og sociale samhørighed. Det bør også sikres, at ydelsen af statsstøtte ikke fører til eskalerende subsidiering, som gør støtten ineffektiv og medfører spild af offentlige midler. Risikoen består i, at denne type støtte, hvis den ydes på en ukontrolleret måde, blot vil flytte arbejdsløsheden uden at medvirke til at løse

³⁴ Sag NN 10/02.

³⁵ Sag C 49/1998.

EU's beskæftigelsesproblemer og derfor vil fordreje konkurrencen i en sådan grad, at det strider mod almene interesser.

2.4.8. Medlemsstaterne har en række muligheder for at yde beskæftigelsesstøtte

Uanset nødvendigheden af kontrol har Kommissionen på baggrund af de markedssvigt, der er beskrevet i afsnit 2.4.1., sædvanligvis været ret positiv over for beskæftigelsesstøtte, især når denne har til formål at tilskynde virksomheder til at oprette stillinger eller til at ansætte personer, der har særlig vanskeligt ved at finde arbejde, som f.eks. langtidsledige, ufaglærte arbejdstagere, ældre arbejdstagere, unge førstegangsjobsøgende samt personer fra minoritetsgrupper og handicappede.

For visse typer beskæftigelsesforanstaltninger, som er mindre konkurrencefordrejende, har Kommissionen vedtaget en forordning om gruppefritagelse, der skal lette medlemsstaternes jobskabelsesinitiativer. Den nye forordning giver medlemsstaterne mulighed for at yde støtte til skabelse af nye jobs og ansættelse af ugunstigt stillede og handicappede arbejdstagere uden forhåndsgodkendelse fra Kommissionens side (jf. tekstboksen). Forordningens bestemmelser følger i vid udstrækning bestemmelserne vedrørende SMV og regional støtte undtagen for så vidt angår det tidsrum, i hvilket arbejdspladserne skal opretholdes. I forordningen begrænses dette tidsrum til tre år (to år for SMV). Herved adskiller denne forordning sig fra forordningen om SMV og regional støtte, hvilket skyldes, at det blev klart, at kravet om opretholdelse af arbejdspladserne i fem år var for strengt især for SMV, der kræver et mere smidigt arbejdsmarked. Da forordningen først trådte i kraft i 2003, er det for tidligt at vurdere dens effekt.

Medlemsstaterne kan endvidere i henhold til retningslinjerne for statsstøtte med regionalt sigte³⁶ yde statsstøtte til jobskabelse, hvis de pågældende jobs er forbundet med initialinvesteringer. I lighed med investeringsstøtte skal jobskabelsesstøtten i henhold til disse retningslinjer være afpasset efter arten og intensiteten af de regionale problemer, der søges løst. Støttebeløbet må ikke overstige en vis procentdel af lønomkostningerne for den ansatte beregnet over en toårig periode. Støtteintensiteten kan forøges for SMV og virksomheder beliggende i støtteberettigede områder³⁷.

Under visse omstændigheder kan medlemsstaterne også yde støtte til opretholdelse af arbejdspladser. Denne type støtte ligner driftsstøtte, som fra et økonomisk synspunkt er den mest konkurrencefordrejende form for støtte. Derfor skal sådanne foranstaltninger anmeldes til Kommissionen, som vurderer dem fra sag til sag. Støtte til opretholdelse af arbejdspladser kan tillades under visse omstændigheder:

- i henhold til retningslinjerne for statsstøtte med regionalt sigte: i regioner, der er omfattet af fritagelsen i traktatens artikel 87, stk. 3, litra a), som vedrører den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er udsædvanlig lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse, herunder regioner i den yderste periferi

³⁶ Retningslinjer for statsstøtte med regionalt sigte, EFT C 74 af 10.3.1998, s. 9-31.

³⁷ I ikke-støtteberettigede regioner er alene SMV berettiget til at modtage jobskabelsesstøtte.

- rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering³⁸ indeholder ligeledes bestemmelser om ydelse af støtte til kriseramte virksomheder med henblik på opretholdelse af arbejdspladser
- endelig giver traktatens artikel 87, stk. 2, litra b), mulighed for at yde støtte til at opretholde arbejdspladser, hvis støttens formål er at råde bod på skader, der er forårsaget af naturkatastrofer eller af andre usædvanlige begivenheder.

Der kan ligeledes ydes støtte til arbejdstidsdeling, men på grund af Kommissionens begrænsede erfaringer på dette område skal sådanne foranstaltninger anmeldes til Kommissionen, som tager stilling fra sag til sag.

2.4.9. Statsstøtteudgifter til fordel for beskæftigelsen

En lang række støtteforanstaltninger (eller delforanstaltninger) kan have til formål at skabe eller opretholde arbejdspladser, og dette gør det vanskeligt at kvantificere det samlede støttebeløb, der kan klassificeres som "beskæftigelsesstøtte". Det er f.eks. ikke muligt nøjagtigt at angive, hvor stor en støtte til jobskabelse, der kan være forbundet med regionale investeringer, eller hvor stor en del af støtten, der vil sikre opretholdelsen af arbejdspladser gennem rednings- og omstrukturingspakker. Det er dog muligt at anslå den samlede statsstøtte, der ydes gennem foranstaltninger, der alene har beskæftigelse som mål. For EU som helhed udgjorde dette beløb i 2002 i alt ca. 840 mio. EUR³⁹. Tallet har svinget omkring 1 mia. EUR i de senere år, selv om denne støttes andel af den samlede støtte er vokset i takt med faldet i sektorstøtten. Støtteniveauet varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. Tre omfattende foranstaltninger i Danmark tegner sig således for over 50% af den samlede EU-støtte til beskæftigelse, mens andre medlemsstater ikke har sådanne beskæftigelsesforanstaltninger. Det er klart, at sådanne forskelle ikke afspejler omfanget af de enkelte medlemsstaternes offentlige beskæftigelsesstøtte, men snarere måden, hvorpå medlemsstaternes regeringer har valgt at yde støtten, samt udformningen af deres foranstaltninger.

Kort oversigt over gruppefritagelsesforordningen vedrørende beskæftigelsesstøtte⁴⁰

Bestemmelserne om foreneligheden af statsstøtte til beskæftigelse er indeholdt i Kommissionens forordning (EF) nr. 2204/2002 af 5. december 2002 (EFT L 337, 13.12.2002, s. 3-14).

Ifølge forordningen kan medlemsstaterne yde støtte til at oprette nye arbejdspladser, ansætte ugunstigt stillede og handicappede arbejdstagere og dække ekstraomkostningerne ved at ansætte handicappede uden forudgående anmeldelse til Kommissionen. Andre former for beskæftigelsesstøtte er ikke forbudt, men skal anmeldes til Kommissionen og vurderes på baggrund af kriterierne i gruppefritagelsesordningen for beskæftigelsesstøtte og/eller i henhold til retningslinjerne for støtte med regionalt sigt. Beskæftigelsesstøtte, der ikke er omfattet af gruppefritagelsen, er støtte på over 15 mio. EUR, der ydes over tre år til én virksomhed, individuel støtte, der ikke ydes i henhold til en støtteordning, ordninger, der er målrettet mod specifikke sektorer, og andre former for beskæftigelse som f.eks. støtte til arbejdstidsdeling, støtte til andre typer dårligt stillede arbejdstagere m.v.

³⁸ Rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering, EFT C 288 af 9.10.1999, s. 2-18.

³⁹ Som følge af udformningen af en række beskæftigelses- og uddannelsesordninger kan en del af beskæftigelsesstøtten være klassificeret som uddannelsesstøtte og vice versa.

⁴⁰ http://europa.eu.int/eur-lex/da/archive/2002/l_33720021213da.html

Jobskabelsesstøtte

For at stimulere jobskabelsen giver forordningen virksomhederne mulighed for at spare en del af de nyansattes lønomkostninger over en toårig periode. Størrelsen af den tilladte støtte afhænger af, om arbejdspladsen oprettes i et støtteberettiget område, og af det regionale støtteloft, der gælder for hvert af disse områder. F.eks. hæves støtteloftet med 15 procentpoint i de støtteberettigede områder omfattet af traktatens artikel 87, stk. 3, litra a). Forhøjelser af støtteloftet er også tilladte for SMV beliggende uden for de støtteberettigede områder, f.eks. +15 procentpoint for små virksomheder. Der må ikke ydes jobskabelsesstøtte til store virksomheder beliggende uden for de støtteberettigede områder (jf. tabellen nedenfor).

Dårligt stillede arbejdstagere

For at tilskynde til ansættelse af langtidsløse og andre dårligt stillede arbejdstagere kan medlemsstaterne kompensere virksomhederne for indtil 50 % af ét års lønomkostninger og obligatoriske sociale bidrag.

Ved dårligt stillede personer forstås bl.a. personer, som er under 25 eller inden for de seneste to år har afsluttet en fuldtidsuddannelse, vandrede arbejdstagere, der flytter inden for EU, personer, der tilhører et etnisk mindretal, og som har behov for at udbygge deres sproglige, erhvervsuddannelsesmæssige eller arbejdserfaringsmæssige profil, personer, der ikke har været hverken i arbejde eller under uddannelse i mindst to år af familiemæssige årsager, voksne, der lever alene med ansvar for et eller flere børn, personer, der kun har grundskoleuddannelse, arbejdsløse over 50 år samt langtidsløse. Andre kategorier kan tilføjes efter anmeldelse.

Handicappede personer

For at fremme ansættelsen af handicappede kan staten ligeledes påtage sig at dække indtil 60 % af ét års lønomkostninger og socialsikringsbidrag, såfremt en virksomhed beslutter at ansætte en handicappet. Endvidere giver gruppefritagelsesforordningen mulighed for at yde statsstøtte på indtil 100 % af ekstraomkostningerne ved at beskæftige handicappede som f.eks. omkostninger i forbindelse med tilpasning af lokaler, tilpasning eller erhvervelse af udstyr til deres brug, beskæftigelse af personale for den tid, der udelukkende anvendes til at hjælpe den eller de handicappede arbejdstagere eller kompensation for eventuel nedsat produktivitet som følge af arbejdstagerens eller arbejdstagerens handicap.

Støtteloft

	Uden for støtteberettigede områder	Regioner omfattet af artikel 87, stk. 3, litra c)	Regioner omfattet af artikel 87, stk. 3, litra a)
Støtte til nettojobskabelse:			
Små virksomheder	15,0 % BSÆ	Regionalstøtteloft	Regionalstøtteloft
Mellemstore virksomheder	7,5 % BSÆ	+ 10 % BSÆ	+ 15 % BSÆ
Store virksomheder	-	(max. 30 % NSÆ)	(max. 75 % NSÆ)
Støtte til ansættelse af dårligt stillede		50 %	
Støtte til ansættelse af handicappede		60 %	
Støtte til dækning af ekstraomkostninger ved beskæftigelse af handicappede		100 %	

2.4.10. Statsstøttereglerne finder anvendelse på uddannelsesforanstaltninger, men anvendes også ofte ved påvist markedssvigt

Hvor medlemsstaterne indfører økonomiske og skattemæssige incitamenter for at tilskynde virksomhederne til at investere i uddannelse af deres arbejdsstyrke, må det sikres, at disse incitamenter ikke strider mod de konkurrencepolitiske mål. En uddannelsesstøtteforanstaltning, som har til formål for visse virksomheder at nedbringe de omkostninger, de normalt i egen interesse skal afholde for at forbedre deres ansattes

færdigheder, giver dem en fordel i forhold til deres konkurrenter og kan derfor fordreje konkurrencen.

Normalt har uddannelse imidlertid positive eksterne virkninger for samfundet som helhed. Udgifter til uddannelse øger EU-industriens konkurrenceevne og EU's attraktivitet som hjemsted for virksomheder (jf. tillige afsnit 2.4.4). Derfor har Kommissionen som regel i sin statsstøttepolitik været velvilligt indstillet over for uddannelsesstøtte.

Hertil kommer, at i lighed med, hvad der gælder for beskæftigelsesstøtte, er størstedelen af de offentlige uddannelsesforanstaltninger ikke omfattet af konkurrencereglerne, men betragtes som generelle foranstaltninger, fordi de er tilgængelige for alle virksomheder i alle sektorer, uden forskelsbehandling og uden at de myndigheder, der anvender foranstaltningerne, har skønsmæssige beføjelser. Det kan bl.a. være generelle skatteordninger såsom automatiske skattelettelser for alle virksomheder, der investerer i de ansattes uddannelse. Frankrig, Østrig, Nederlandene og Sverige har for nylig gennemført skattereformer for at tilskynde til investeringer i uddannelser, mens Irland har etableret en national uddannelsesfond, der finansieres via virksomhedsafgifter. En række medlemsstater har indført bestemmelser, hvorefter arbejdsgiverne enten skal bruge et beløb, der overstiger en bestemt tærskel, på uddannelse, eller betale en uddannelsesafgift. Andre foranstaltninger udgør ikke statsstøtte, fordi de direkte gavner personer overalt og ikke medfører fordele for bestemte virksomheder eller sektorer. De fleste medlemsstater finansierer uddannelse af udsatte grupper, herunder i form af uddannelse eller omskoling af arbejdsløse og lærlingeuddannelser i virksomheder.

Når en uddannelsesforanstaltning opfylder alle fire kriterier i traktatens artikel 87, stk. 1, vurderes den på grundlag af gruppefritagelsesforordningen for uddannelsesstøtte, som trådte i kraft i 2001. Forordningen omfatter al offentlig uddannelsesstøtte, som begunstiger én eller flere virksomheder eller erhvervssektorer ved at nedbringe de omkostninger, disse normalt skulle have afholdt i forbindelse med personaleuddannelse (jf. tekstboksen).

Forordningen gør det lettere for medlemsstaterne at yde uddannelsesstøtte ved at fjerne kravet om forhåndsanmeldelse af foranstaltningen til Kommissionen. Ved gennemførelse af en ved denne forordning fritaget støtteordning eller individuel støtteforanstaltning skal medlemsstaterne dog inden 20 arbejdsdage sende Kommissionen en kortfattet oversigt over støtteordningen eller den individuelle støtteforanstaltning. Kommissionen modtog 78 kortfattede oversigter i 2001, 102 i 2002 og 52 i 2003.

I denne treårige periode tegnede fire medlemsstater, nemlig Tyskland (41 %), Italien (24 %), Det Forenede Kongerige (20 %) og Spanien (9 %) sig for 94 % af det samlede antal fritagne støtteordninger eller individuelle støtteforanstaltninger. Selv om dette tyder på, at de fleste andre medlemsstater ikke har udnyttet de tilbudte muligheder, har forordningen medført et fald i det samlede antal anmeldelser på dette område. Det er vigtigt at huske, at individuelle støtteforanstaltninger, som overstiger 1 mio. EUR, stadig skal anmeldes.

Kort oversigt over gruppefritagelsesforordningen vedrørende uddannelsesstøtte

Bestemmelser om foreneligheden af statsstøtte til uddannelse er indeholdt i Kommissionens forordning (EF) nr. 68/2001 af 12. januar 2001 (EFT L 10, 13.1.2001, s. 20-24), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 363/2004 af 25. februar 2004 (EFT L 63, 28.2.2004, s. 20-21).

Forordningen gælder for al offentlig uddannelsesstøtte, der begunstiger én eller flere virksomheder eller erhvervssektorer ved at nedbringe de omkostninger, disse normalt skal afholde for at bibringe deres ansatte nye færdigheder. Forordningen gælder for uddannelsesstøtte, uanset om uddannelsen varetages af virksomhederne selv eller af offentlige eller private uddannelsescentre. Forordningen finder anvendelse på alle sektorer.

I forordningen sondres der mellem særlig uddannelse og generel uddannelse, fordi generel uddannelse er mindre konkurrencefordrejende end særlig uddannelse. Derfor er lofterne over støtteintensiteten højere for generel uddannelse, SMV, dårligt stillede arbejdstagere samt virksomheder beliggende i støtteberettigede områder (jf. tabellen nedenfor).

Særlig uddannelse: uddannelse, herunder undervisning, som arbejdstageren primært kan benytte direkte til udførelse af sine nuværende eller fremtidige arbejdsopgaver i den støttemodtagende virksomhed, og som giver kvalifikationer, der ikke eller kun i begrænset omfang kan benyttes i andre virksomheder eller på andre arbejdsområder.

Generel uddannelse: uddannelse, herunder undervisning, som arbejdstageren ikke kun eller ikke primært kan benytte til udførelse af sine nuværende eller fremtidige arbejdsopgaver i den støttemodtagende virksomhed, men som giver kvalifikationer, der i vidt omfang kan benyttes i andre virksomheder eller på andre arbejdsområder og derved væsentligt forbedre arbejdstagerens beskæftigelsesmuligheder. Uddannelsen er generel, hvis den f.eks. tilrettelægges af flere selvstændige virksomheder i fællesskab, eller hvis ansatte i forskellige virksomheder kan deltage i uddannelsen. Uddannelsen anses ligeledes for generel, hvis den anerkendes, attesteres eller valideres af offentlige myndigheder eller organer, som en medlemsstat eller Fællesskabet har overdraget de nødvendige beføjelser.

Støtteberettigede omkostninger ved et uddannelsesprojekt kan omfatte omkostninger ved undervisningspersonale, underviseres og deltageres rejseomkostninger, andre løbende udgifter (materialer, udstyr osv.), afskrivning af hjælpemidler og instrumenter, i det omfang de anvendes udelukkende til uddannelsesprojektet, omkostninger ved konsulentbistand og vejledning i forbindelse med uddannelsesprojektet samt personaleomkostninger ved deltagelse i uddannelsesprojekter, dog højst et beløb svarende til de samlede støtteberettigede omkostninger nævnt ovenfor.

Støtteloft

Bruttoprocentdele		
Standardsats (store virksomheder uden for støtteberettigede områder)	25 %	50 %
Stigninger i forhold til standardsatsen:		
SMV	10 %	20 %
Region omfattet af artikel 87, stk. 3, litra a)	10 %	10 %
Region omfattet af artikel 87, stk. 3, litra c)	5 %	5 %
Begunstigede: kategorier af dårligt stillede arbejdstagere	10 %	10 %

Større uddannelsesprojekter (støtte, der overstiger 1 mio. EUR, og som ydes til én virksomhed) er ikke fritaget fra individuel anmeldelse.

2.4.11. Statsstøtteudgifter til uddannelse

For EU som helhed blev der i 2002 ydet knap 600 mio. EUR i statsstøtte specifikt til uddannelsesformål⁴¹. Spanien tegner sig for over halvdelen af det samlede beløb på grund af en omfattende støtte til efter- og videreuddannelse i virksomhederne. Denne foranstaltning har alle en generel foranstaltnings kendetegn, men da myndighederne kan udøve et vist skøn ved udvælgelsen af virksomhederne, er den blevet betragtet som statsstøtte, som dog er forenelig med traktaten. I de senere år har den samlede uddannelsesstøtte været gradvis faldende i takt med faldet i udgifterne til denne spanske støtteforanstaltning. Det skal bemærkes, at en betydelig del af uddannelsesstøtten til SMV kan anses for "de minimis"-støtte og derfor lades ude af betragtning (jf. afsnit 2.4.6).

I 2001 indberettede medlemsstaterne forholdsvis små støttebeløb i henhold til gruppefritagelsen for uddannelser. I hele EU blev der kun ydet godt og vel 40 mio. EUR, hvoraf Spanien, Italien og Det Forenede Kongerige tegnede sig for 10 mio. EUR hver. I 2002 steg det samlede beløb til 120 mio. EUR, hvoraf Østrig tegnede sig for 45 mio. EUR, Det Forenede Kongerige 37 mio. EUR og Italien 22 mio. EUR.

2.4.12. Måling af beskæftigelses- og uddannelsesstøttens effektivitet

Rådet opfordrede i sine konklusioner om statsstøtte fra mødet i november 2002 medlemsstaterne til fortsat at "udvikle anvendelsen af forudgående og efterfølgende evalueringer af individuelle statsstøtteforanstaltninger og statsstøtteordninger for at overvåge støttens konkurrencemæssige virkninger og effektivitet". Det fremgår klart af det ovenfor anførte, at kun en brøkdel af medlemsstaternes aktive arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger udgør statsstøtte. Hvad angår den aktive arbejdsmarkedspolitik generelt forpligter retningslinjerne for "aktive og forebyggende foranstaltninger for arbejdsløse og andre erhvervsaktive" medlemsstaterne til at sørge for "regelmæssig evaluering af arbejdsmarkedsprogrammernes effektivitet og føre regelmæssigt tilsyn med dem i overensstemmelse hermed"⁴². Som led i den europæiske beskæftigelsesstrategi lægges der således hvert år vægt på evalueringen af de aktive arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger, en evaluering, der falder helt uden for konkurrencepolitikens anvendelsesområde.

Som det er blevet bekræftet i en undersøgelse af statsstøtteordninger til fremme af beskæftigelsen i 2001⁴³, afhænger beskæftigelsesstøttens effektivitet af en række faktorer, der især har sammenhæng med en ordnings særlige udformning. F.eks. synes ordninger rettet mod visse arbejdstagerkategorier at være mere effektive (fordi de har mindre dødvægt) end alt for generelle ordninger til beskæftigelsesfremme, idet målretningen har tilskyndet arbejdsgiverne til at ansætte personer med særlige karakteristika, som de ikke normalt ville overveje at ansætte. Andre forhold, der kan have betydelig indflydelse på beskæftigelsesforanstaltningernes resultater, er støttens størrelse, foranstaltningens varighed, støttens form, spørgsmålet, om der pålægges arbejdsgiveren nogen forpligtelse som betingelse for at modtage ydelsen, osv. Hvad angår støttens størrelse viser konklusionerne fra

⁴¹ Som følge af udformningen af en række beskæftigelses- og uddannelsesordninger kan en del af uddannelsesstøtten være klassificeret som beskæftigelsesstøtte og vice versa.

⁴² Rådets afgørelse af 22.7.2003 om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitik (2003/578/EF).

⁴³ Cambridge Policy Consultants, "The Study of State Aid Schemes Designed to Promote Employment" endelig rapport, oktober 2001.

ovennævnte undersøgelse, at forholdsvis små støttebeløb normalt kun virker effektivt over for mindre virksomheder (under 30 ansatte), og at højere støtteniveauer ikke nødvendigvis medfører større nettoadditionalitet.

Foranstaltningernes udformning skal naturligvis nøje overvejes, således at risikoen for utilsigtede substitutionsvirkninger⁴⁴ (f.eks. kan det udtrykkelige mål være at lade foranstaltningen omfatte ugunstigt stillede arbejdstagere på bekostning af arbejdstagere, der er nemmere at placere på arbejdsmarkedet) og dødvægtstab⁴⁵ minimeres. Man skal dog holde sig for øje, når man evaluerer f.eks. effektiviteten af en støtte til fremme af jobmulighederne for en handicappet arbejdstager eller en langtidsledig, at benchmarken for foranstaltningens effektivitet ikke er et optimalt, men et suboptimalt marked. Alternativet til at få dårligt stillede arbejdstagere i støttede stillinger vil nemlig sandsynligvis være arbejdsløshed og overførselsindkomster.

2.4.13. Konklusioner

De markedssvigt, der er knyttet til jobskabelse og uddannelsesfremme, som f.eks. udelukkelse af mindre produktive arbejdstagere (indbildt eller reelt) med de gældende lønsatser og underforsyningen af videreuddannelsesmuligheder, jf. afsnit 2.4.1, accepteres generelt. Når det drejer sig at tackle markedssvigt, anerkender Kommissionen, at det er berettiget, at Fællesskabet eller staten intervenserer. Dette afspejles i Kommissionens positive holdning til statsstøtte til disse formål, jf. det meget begrænsede antal negative beslutninger i beslægtede statsstøttesager og den seneste revision af statsstøttere reglerne med henblik på at gøre det lettere at yde støtte til jobskabelse, til rekruttering af ugunstigt stillede og handicappede arbejdstagere og til forskellige videreuddannelsesforanstaltninger.

Der bør tilskyndes til en yderligere indsats til fremme af uddannelse og beskæftigelse for at opnå Lissabon-målene for økonomisk og social fornyelse. Konkurrencepolitikken supplerer og styrker de øvrige EU-politikker, der bidrager til Lissabon-strategien⁴⁶, hvori det anerkendes, at der kræves flere jobs for at gøre EU både mere konkurrencedygtig og mere rummelig. En væsentlig højere beskæftigelsesgrad forudsætter massive investeringer i menneskelig kapital, ikke mindst i form af videreuddannelse.

Hovedparten af den offentlige beskæftigelses- og uddannelsesstøtte til private virksomheder udgør ikke statsstøtte, fordi den ikke opfylder de fire kriterier, der er nævnt i traktatens artikel 87, stk. 1. Men hvis der er tale om statsstøtte, vil statsstøttekontrollen fortsat sikre en minimering af de enkelte støtteforslags konkurrencefordrejende virkninger. Kontrollen vil derimod ikke være til hinder for politikker, der forfølger EU-mål, hvor der ikke kan påvises nogen sådan fordrejning, eller hvor fordrejningen er begrænset og opvejes af støtteforanstaltningens positive virkninger.

Ved at fjerne kravet om anmeldelse til Kommissionen forventes gruppefritagelsesforordningerne for beskæftigelses- og uddannelsesstøtte at give medlemsstaterne friere spil ved udformningen af beskæftigelses- og uddannelsesforanstaltningerne og gøre det muligt for dem at fremskynde gennemførelsen heraf. Dette initiativ er i tråd med konklusionerne fra en

⁴⁴ Substitutionsvirkning: den støttede person beklæder en stilling, der ellers ville have været beklædt af en anden person.

⁴⁵ Dødvægtstab: arbejdsgiveren ville have ansat samme type person også uden ekstern økonomisk støtte.

⁴⁶ Meddelelse fra Kommissionen: "En proaktiv konkurrencepolitik for et konkurrencebaseret Europa" (under udarbejdelse).

række møder i Det Europæiske Råd, hvori der opfordres til at flytte vægten fra støtte til enkeltvirksomheder eller -sektorer til støtte til horisontale mål af almen interesse.

Hidtil har kun et begrænset antal medlemsstater udnyttet mulighederne i de nye fritagelsesforordninger. Kommissionen vil derfor under gennemgangen af disse forordninger, der udløber i slutningen af 2006, høre medlemsstater for at få en detaljeret vurdering af eventuelle vanskeligheder, der måtte være opstået ved gennemførelsen af forordningerne. På grundlag af medlemsstaternes tilbagemeldinger vil Kommissionen endvidere nærmere overveje hensigtsmæssigheden af støtteløfter samt visse af definitionerne i forordningerne.

Kommissionen er klar over nødvendigheden af at overvåge den løbende udvikling i medlemsstaternes beskæftigelses- og uddannelsespolitiske initiativer for så vidt muligt at sikre, at foranstaltninger med en begrænset konkurrencemæssig effekt kan gennemføres uden først at skulle godkendes af Kommissionen. En række eksisterende beskæftigelses- og uddannelsesforanstaltninger som f.eks. dem, der primært finansieres af arbejdsmarkedsparterne selv gennem kollektive overenskomster, der pålægger alle virksomheder i en bestemt sektor en afgift, har givet anledning til spørgsmål om anvendelsen af statsstøttereglerne. Selv om sådanne foranstaltninger ofte er helt i tråd med medlemsstaternes og EU's politik på disse områder, viser Domstolens tidligere praksis, at foranstaltningerne ikke desto mindre udgør statsstøtte ud fra kriterierne i traktatens artikel 87, stk. 1. På den anden side hedder det i et meget nyt forslag til afgørelse fra generaladvokaten⁴⁷, at sådanne foranstaltninger under visse omstændigheder ikke bør betragtes som støtte, men snarere som en fordeling af finansieringsomkostningerne ved visse typer foranstaltninger i den pågældende sektor. Kommissionen vil derfor følge udviklingen i retspraksis på dette område meget opmærksomt, herunder Domstolens dom i Pearle BV-sagen.

2.5. Statsstøtte til regionaludvikling og samhørighed

Kanaliseringsen af støtten i retning af horisontale mål, herunder samhørighedsmål, indebærer en stigning i støtten til økonomisk og social samhørighed. Man kan dog kun beslutte at yde støtte til regionaludvikling, hvis det kan garanteres, at fordrejningen af konkurrencen opvejes af fordelene ved støtten i form af udvikling af en mindre gunstigt stillet region. For at opnå større samhørighed er det desuden afgørende, at støtten koncentrerer sig om de mindst udviklede regioner. Støttens effektivitet må ikke undergraves af tildeling af uforholdsmæssig stor statsstøtte til ikke-støtteberettigede regioner.

Statsstøtte øremærket til støtteberettigede a-regioner

Hver medlemsstat målretter en del af sin statsstøtte mod de mindst udviklede regioner, de såkaldte "støtteberettigede regioner". I hele EU var ca. 8 mia. EUR i statsstøtte i 2002 øremærket til støtteberettigede a-regioner⁴⁸. Det svarer til lidt under en fjerdedel af den samlede støtte (bortset fra støtte til landbrug, fiskeri og transport, som der ikke foreligger regionale oplysninger om)⁴⁹.

⁴⁷ Sag C-345/02, Pearle BV, af 11. marts 2004.

⁴⁸ Artikel 87, stk. 3, litra a), bestemmer: støtte "til fremme af den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er usædvanlig lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse", kan anses for forenelig med fællesmarkedet. A-regionerne svarer stort set til mål 1-regionerne under EU's strukturfonde.

⁴⁹ Tallet omfatter al støtte, der specifikt er øremærket til støtteberettigede a-regioner uanset det overordnede mål for støtten. Da der imidlertid ikke foreligger data om de endelige støttemodtagere, er

Tabel 12: Statsstøtte øremærket til støtteberettigede a-regioner, 2002

	EU	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P*	FIN	S	UK
Samlet støtte ekskl. landbrug, fiskeri og transport, mio. EUR	34.005	933	1.274	11.431	410	3.503	6.197	525	4.528	56	780	453	649	231	406	2.629
Støtte til støtteberettigede a-regioner, mio. EUR	7.966	-	-	1.791	410	938	549	449	2.891	-	-	29	649	-	-	260
Støtte til støtteberettigede a-regioner i procent af samlet støtte**	23	-	-	16	100	27	9	86	64	-	-	6	100	-	-	10

NB: Der findes ingen støtteberettigede a-regioner i B, DK, L, NL og S. I denne tabel anses Northern Ireland (UK) for at være en a-region.
 * I 2000 skiftede Lisboa og Vale do Tejo status fra "a" til "c". Der foreligger endnu ikke data om specifikke støtteordninger for denne region, og derfor klassificeres al støtte stadig som støtte til støtteberettigede a-regioner. ** Dataene omfatter ikke landbrug, fiskeri og transport, som der ikke foreligger regionale oplysninger om. Det er derfor ikke muligt at måle den andel af den samlede støtte, der udgøres af støtten til støtteberettigede a-regioner.

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

Forskellene mellem, hvor store støttebeløb de enkelte medlemsstater afsætter til støtteberettigede a-regioner (tabel 12), afspejler ikke blot forskelle i regionalpolitikken, men også størrelsen af det enkelte lands støtteberettigede befolkning, og i hvilken udstrækning medlemsstaterne yder decentral støtte.

Støtten til de støtteberettigede a-regioner er faldet drastisk i de senere år fra toppunktet 28 mia. EUR i 1993 til 9 mia. EUR i 2000, især som følge af udfasningen af omstrukturingsprogrammet i de nye tyske delstater. Støtten til de støtteberettigede a-regioner i Tyskland var på under 2 mia. EUR i 2002. Støtten til de mindre velstående syditalienske regioner faldt ligeledes brat fra 9 mia. EUR i 1995 til 2 mia. EUR i 2000. Siden da er der dog sket en mindre stigning, således at der i 2002 blev ydet knap 3 mia. EUR i støtte. Også støtten til de støtteberettigede a-regioner i Spanien og Frankrig steg i denne periode.

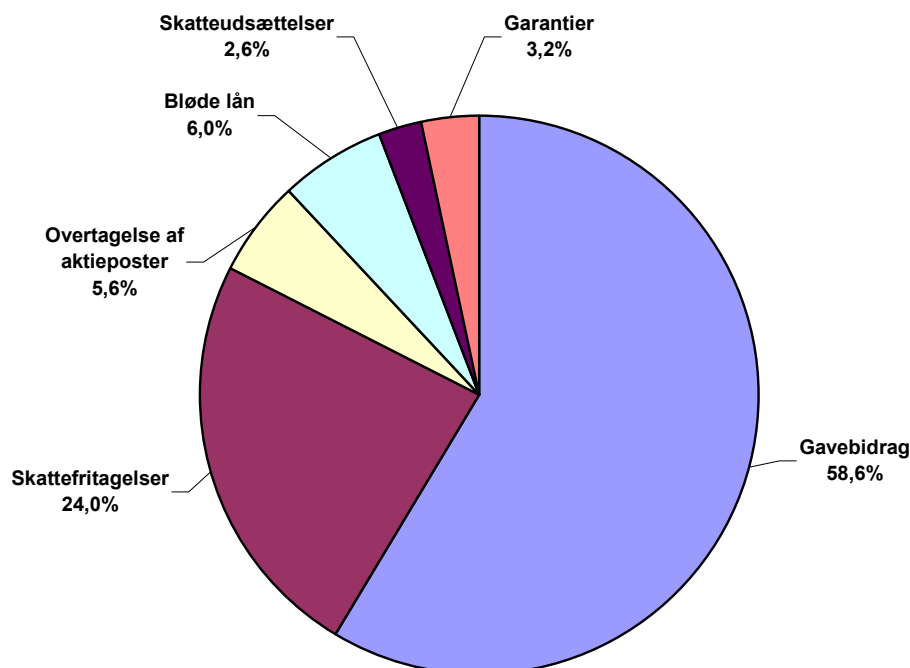
2.6. Statsstøtteinstrumenter

De fleste medlemsstater yder støtte til fremstillings- og servicesektoren i form af gavebidrag ...

Al statsstøtte udgør en omkostning eller et indtægtstab for de offentlige myndigheder og en fordel for modtagerne. Imidlertid kan det faktiske støtteelement være forskelligt fra det nominelle beløb, der overføres, når der er tale om et subsidieret lån eller en garanti.

det ikke muligt at angive størrelsen af den støtte, der ydes gennem landsdækkende ordninger, som støtteberettigede regioner også klart drager fordel af. Jf. den i foråret 2003 opdaterede resultattavle, der indeholder yderligere oplysninger om anvendte metoder.

Figur 5: Hvert enkelt støtteinstruments andel af den samlede støtte til fremstillings- og servicesektoren i EU, 2000 - 2002

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

... selv om der stadig er stor forskel på, hvilket instrument der anvendes

I perioden 2000-2002 udgjorde gavebidrag næsten 60 % af al statsstøtte i fremstillings- og servicesektoren. Ud over støtte via finansloven gives der støtte gennem skatte- eller socialsikringssystemet. På EU-plan udgør skattefritagelser 24 % af det samlede beløb. Mens Belgien, Danmark, Spanien, Luxembourg, Østrig og Sverige yder over 80 % af deres støtte i form af gavebidrag, er der andre medlemsstater, som især benytter skattefritagelser, især Tyskland (38 %), Irland (67 %) og Portugal (74 %). Et lignende instrument er en udsættelse af skatten, som kun anvendes af seks medlemsstater. Skatteudsættelser udgør 14 % af al støtte i Italien mod et EU-gennemsnit på 3 %.

Der findes andre støtteinstrumenter, der varierer fra den ene medlemsstat til den anden (tabel 13). En af dem er overførsler, hvor støtteelementet består af de renter, modtageren sparer i den periode, hvor den overførte kapital er til hans rådighed. Den finansielle overførsel har form af et blødt lån eller en udsættelse af skatten. Støtteelementer i denne kategori er langt mindre end kapitalværdien af overførslerne. På EU-plan udgør bløde lån omkring 6 % af al støtte til fremstillingssektoren. I Frankrig, Østrig og Det Forenede Kongerige er andelen væsentligt større (over 9 %).

Støtte kan også ydes ved, at staten overtager aktieposter. Denne støtteform udgør mindre end 6% af al støtte til fremstillings- og servicesektoren. Endelig kan der gives støtte i form af garantier. Støtteelementerne er langt lavere end de nominelle garantibeløb, fordi de svarer til den fordel, støttemodtageren får gratis eller til en sats, der ligger under markedssatsen, hvis der betales en præmie for at dække risikoen. I 2002 stillede de fleste medlemsstater garantier, selv om denne form for støtte kun udgjorde 3% af den samlede støtte i EU.

Tabel 13: Statsstøtte til fremstillings- og servicesektoren fordelt på støtteinstrumenter, 2000 – 2002

procent						
STØTTETYPE						
	Gave- bidrag	Skatte- fritagelser	Overtagelse af aktieposter	Bløde lån	Skatteud- sættelser	Garantier
EU	58,6	24,0	5,6	6,0	2,6	3,2
B	81,5	10,0	0,0	6,9	0,1	1,6
DK	94,7	5,1	-	0,0	-	0,2
D	49,8	37,7	0,4	3,8	0,4	7,9
EL	74,4	24,9	-	0,7	-	0,1
E	90,1	-	0,3	7,9	-	1,7
F	35,5	24,5	28,0	9,4	0,1	2,5
IRL	28,7	67,3	2,6	0,1	-	1,3
I	70,0	12,4	0,9	2,9	13,7	0,1
L	94,8	-	-	5,2	-	-
NL	68,4	13,3	0,0	5,4	9,8	3,0
A	85,9	-	-	9,8	-	4,3
P	20,3	73,7	-	4,7	1,0	0,2
FIN	73,3	19,4	-	7,1	-	0,2
S	82,6	8,4	1,0	7,9	-	0,2
UK	72,5	8,7	0,5	18,3	-	-

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

3. DEL TRE: SAGER OM PROCEDURERNE FOR STATSSTØTTEKONTROL, TILBAGEBETALING AF STØTTE OG MODERNISERING AF STATSSTØTTEN

3.1. Registrerede støttesager

Kommissionen fører kontrol med medlemsstaternes statsstøtte ved hjælp af en formel, gennemsigtig procedure efter Rådets forordning nr. 659/1999. I forordningen hedder det, at "planer om at yde ny støtte skal anmeldes i tilstrækkelig god tid til Kommissionen af den pågældende medlemsstat". Selv om den meget store støtte anmeldes, var det i omkring 15 % af de behandlede støttesager imidlertid ikke medlemsstaten, men Kommissionen, der måtte indlede kontrolproceduren efter at have fået kendskab til støtten, f.eks. efter en klage⁵⁰.

I 2003 registrerede Kommissionen lige under 1 000 sager⁵¹: 642 sager blev anmeldt af medlemsstaterne, 104 ikke-anmeldte sager blev iværksat af Kommissionen, 18 sager om eksisterende støtte og 203 meddelelser blev forelagt Kommissionen i henhold til gruppefritagelsesforordningerne (jf. nedenfor). Hvis meddelelserne ikke regnes med, hørte ca. 49 % af alle registrerede sager hjemme i fremstillings- og servicesektoren, 39 % i landbruget, 6 % i fiskeriet og 6 % i transport- og energisektoren.

Af de 642 anmeldelser blev over 80 % modtaget fra seks medlemsstater: Italien 24 %, Tyskland 19 %, Frankrig 12 %, Det Forenede Kongerige 11 % og Nederlandene og Spanien hver 9 %. Af de 104 ikke-anmeldte sager vedrørte 39 Italien, 14 Tyskland og 10 Frankrig.

For at lette den administrative byrde i forbindelse med specifikke former for støtte er tre gruppefritagelser, en for små og mellemstore virksomheder, en for uddannelsesstøtte og en for små og mellemstore virksomheder i landbrugssektoren, for nylig trådt i kraft⁵². Som forventet faldt antallet af anmeldelser af disse former for støtte i 2002 og 2003, fordi nogle medlemsstater benyttede sig af gruppefritagelserne. I 2003 modtog Kommissionen 142 meddelelser om fritagelse af støtte til SMV, 53 om fritagelse af uddannelsesstøtte og otte om fritagelse af beskæftigelsesstøtte. Fire medlemsstater, Italien (35 %), Det Forenede Kongerige (33 %), Tyskland (12 %) og Spanien (9 %) tegnede sig for 90 % af meddelelserne, mens de fleste andre medlemsstater ikke har udnyttet mulighederne.

⁵⁰ I 2003 blev der registreret 175 klager, hvoraf en del muligvis vil føre til nye registrerede sager.

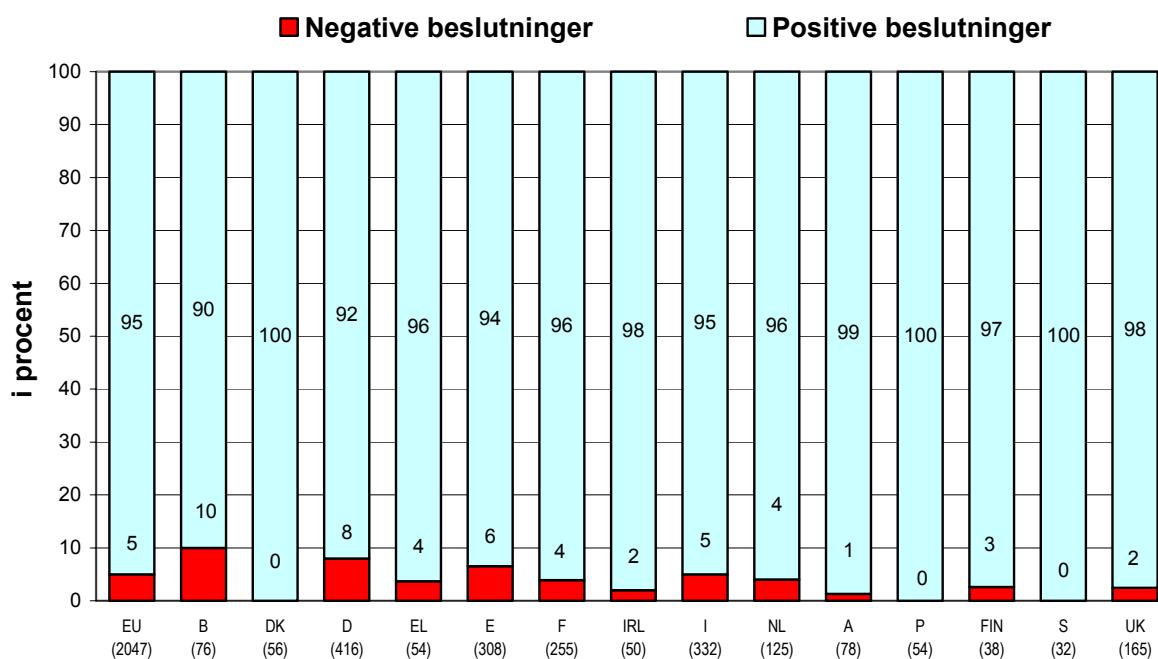
⁵¹ Inklusive de 47 sager, der blev trukket tilbage i årets løb.

⁵² Kommissionens forordning (EF) nr. 70/2001 af 12. januar 2001 om statsstøtte til SMV (EFT L 10 af 13.1.2001, s. 33-42); Kommissionens forordning (EF) nr. 68/2001 af 12. januar 2001 om uddannelsesstøtte (EFT L 10 af 13.1.2001, s. 20-29); Kommissionens forordning (EF) nr. 2204/2002 af 5. december 2002 om statsstøtte til beskæftigelse (EFT L 337 af 13.12.2002, s. 3-14). Kommissionens forordning (EF) nr. 1/2004 af 23. december 2003 om statsstøtte til SMV i landbrugssektoren (EFT L 1 af 3.1.2004, s. 1-16)

3.2. Kommissionens beslutninger

I 2003 vedtog Kommissionen ca. 617 endelige beslutninger⁵³. I langt de fleste tilfælde konkluderer Kommissionen, at den undersøgte støtte er forenelig med statsstøttereglerne, og den tillader derfor medlemsstaterne at yde støtten uden at foretage en formel undersøgelse. Dette var tilfældet for 91% af beslutningerne i 2003. Når Kommissionen nærer tvivl om, hvorvidt visse støtteforanstaltninger overholder reglerne, foretager den en formel undersøgelse, hvor tredjemand og alle medlemsstaterne opfordres til at fremsætte bemærkninger. Efter afslutningen af den formelle undersøgelsesprocedure træffer Kommissionen enten en positiv eller en betinget beslutning (5 % af beslutningerne i 2003) eller fastslår, at den undersøgte støtte ikke overholder statsstøttereglerne og dermed ikke er forenelig med fællesmarkedet. I så fald træffer Kommissionen en negativ beslutning (4 % af alle beslutninger i 2003). Figur 6 viser andelen af sager om uforenelig og forenelig støtte, der er blevet undersøgt af Kommissionen i perioden 2001-2003. I denne treårige periode var 5 % af de endelige beslutninger negative.

Figur 6: Negative beslutninger pr. medlemsstat i procent, 2001-2003

Tallene i parentes viser det samlede antal beslutninger 2001-2003

Kilde: Europa-Kommissionen (Generaldirektoraterne for Landbrug, Fiskeri, Konkurrence, Transport og Energi).

⁵³ Under endelige beslutninger er hverken medtaget beslutninger truffet i 2003 om at indlede en formel undersøgelsesprocedure (71) eller rettelser, påbud om oplysninger, retssager, forslag om passende foranstaltninger m.v. I det samlede antal er heller ikke medregnet beslutninger, hvor Kommissionen fastslog, at den anmeldte støtte ikke indeholdt statsstøtte i henhold til artikel 87, stk. 1. Der blev truffet 16 sådanne beslutninger i 2003. Medregnet under positive beslutninger er de otte betingede beslutninger, der blev truffet i referenceperioden. Luxembourg er ikke taget med i figuren på grund af det forholdsvis lave antal beslutninger i perioden (otte endelige, hvoraf seks var positive).

3.3. Tilbagebetaling af støtte

Kommissionen kan kræve, at den støtte, medlemsstaterne har ydet, og som er uforenelig med fællesmarkedet, betales tilbage af støttemodtagerne til de offentlige myndigheder, der tildelte dem. Medlemsstaterne skal inddrive støtten øjeblikkeligt i overensstemmelse med landets procedurer herfor.

Den omstændighed, at Kommissionens beslutninger håndhæves gennem medlemsstaterne i henhold til disses nationale procedurer, er en svaghed i håndhævelsessystemet. På grund af den latente interessekonflikt (idet staten er såvel støtteyder som inddrivelsesinstitution) er tilbagebetalingssager ofte ikke en høj prioritet i medlemsstaterne. Dette gælder især, når støttemodtageren er erklæret konkurs. I ca. en tredjedel af alle tilbagebetalingssager er støttemodtageren en konkursramt virksomhed. I sådanne sager sker inddrivelsen efter de nationale konkursprocedurer, idet der ikke findes nogen harmoniseret europæisk konkurslovgivning. Endvidere har en række medlemsstater, herunder tiltrædelsesstaterne, for nylig vedtaget en konkurslovgivning, som er mere eller mindre inspireret af USA's Chapter 11 Insolvency Statute. I overensstemmelse med den amerikanske lov, der er anvendt som model, skærmer disse nye love det konkursramte selskabs økonomiske aktiviteter mod selskabets kreditorer, herunder mod krav om tilbagebetaling af statsstøtte.

Som en reaktion på dette og som et led i den for nyligt gennemførte omorganisering af Generaldirektoratet for Konkurrence er der oprettet en ny enhed, der specifikt skal sikre håndhævelsen af statsstøttebeslutninger. Ud over at behandle konkrete sager undersøger enheden hindringerne for tilbagebetaling og søger at finde frem til mulige løsninger. Der er indledt en dialog med eksperter i konkurslovgivning med henblik på at undgå en ensidig tilgang til problemet og for at forfølge inddrivelsesmålet under hensyntagen til de overordnede mål for det indre marked.

I tabel 14 findes en oversigt over uafsluttede tilbagebetalingssager. Pr. februar 2004 var 88 sager i gang, heraf 40, der involverede Tyskland, og 20, der involverede Spanien.

Tabel 14: Uafsluttede tilbagebetalingssager, februar 2004

Medlemsstat	Støtteordninger	Individuel støtte	I alt
B		5	5
D	7	33	40
EL		1	1
E	10	10	20
F	4	4	8
I	7	2	9
NL	2	1	3
A	1		1
P	1		1
I alt	32	56	88

NB: Procedurer for tilbagebetaling af statsstøtte i andre sektorer end landbrug, fiskeri og transport.

Kilde: Generaldirektoratet for Konkurrence

I 2003 traf Kommissionen 11 (delvis) negative beslutninger, hvori den krævede, at medlemsstaterne inddrev støtte på langt over 1,3 mia. EUR. Dette tal er imidlertid lavt sat, da det ikke er muligt at fastslå det nøjagtige omfang af uforenelig støtte i sager, hvor støtten gives til en lang række modtagere gennem en ordning, eller når der bruges en bestemt type instrument, der er vanskelig at kvantificere, f.eks. en garanti.

3.4. Modernisering af statsstøttekontrollen

3.4.1. Forbedring af de nuværende procedurer og arbejdsmetoder

Kommissionen har fortsat arbejdet med at ændre procedurerne, som på grund af udvidelsen har fået stadig større betydning. Formålet er at fremskynde, forenkle og modernisere procedurerne bl.a. med henblik på at reducere ressourceforbruget i forbindelse med rutinesager og give Kommissionen mulighed for at koncentrere ressourcerne om de værste tilfælde af konkurrencefordrejning på EU-plan, som hindrer væksten og skader konkurrenceevnen i det europæiske erhvervsliv. I denne forbindelse har Kommissionens tjenestegrene udarbejdet udkast til gennemførelsesbestemmelser i henhold til artikel 27 i forordning (EF) nr. 659/1999 om form, indhold og andre enkeltheder i forbindelse med anmeldelser, om form, indhold og andre enkeltheder i forbindelse med årlige rapporter, enkeltheder om frister og udregning af frister samt om rentesatsen ved tilbagebetaling af ulovlig støtte samt andre forslag til forbedring af de nuværende procedurer og arbejdsmetoder. I januar 2004 blev der afholdt et møde med statsstøtteeksperter fra medlemsstaterne med henblik på at vedtage en gennemførelsesforordning i god tid inden udvidelsen.

3.4.2. Revision af retningslinjerne for og rammebestemmelserne om statsstøtte

Kommissionen fortsætter sin revision af retningslinjerne for og rammebestemmelserne om statsstøtte med henblik på at forenkle og tydeliggøre bestemmelserne og fjerne eventuelle konflikter mellem disse. For tiden er de højeste prioriteter en revision af reglerne om støtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder, gennemgang af Fællesskabets regionalstøtteregler efter udvidelsen, udarbejdelse af nye rammebestemmelser om vurdering af mindre støttebeløb, klarere afgrænsning af tjenesteydelser af almen økonomisk interesse samt indførelse af en "de minimis"-regel for landbrugs- og fiskerisektoren..

I marts 2004 holdt Kommissionen et møde med statsstøtteeksperter fra medlemsstaterne for at drøfte et udkast⁵⁴ til retningslinjer for rednings- og omstrukturingsstøtte til kriseramte virksomheder, som skal erstatte de nuværende retningslinjer, der udløber i oktober 2004.

I foråret 2003 gennemgik Kommissionen retningslinjerne for national regionalstøtte⁵⁵ og konkluderede, at det foreløbig ikke var nødvendigt at revidere dem. Kommissionen besluttede ikke desto mindre at foretage en generel gennemgang af retningslinjerne så betids, at medlemsstaterne og Kommissionen kunne nå at udarbejde, anmelde og godkende de regionale kort for perioden efter den 1. januar 2007.

⁵⁴ http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/others/

⁵⁵ Ifølge 1998-retningslinjerne for national regionalstøtte skulle Kommissionen revidere retningslinjerne senest fem år efter deres ikrafttrædelse.

Efter intensive høringer af medlemsstaterne ændrede Kommissionen i oktober 2003 "de multisektorale rammebestemmelser for regionalstøtte til store investeringsprojekter"⁵⁶, som var blevet vedtaget i 2002 for at indføre et hurtigere, enklere og mere gennemsigtigt system til kontrol af medlemsstaternes støtte til store investeringer. For at forhindre alvorlige konkurrencefordrejninger indfører rammebestemmelserne strenge regler for sektorer med strukturproblemer. Inden udgangen af 2003 skulle der have været udarbejdet en liste over sådanne sektorer, men på grund af metodemæssige og tekniske vanskeligheder ved at udarbejde en sådan liste har Kommissionen efter aftale med medlemsstaterne besluttet at udskyde vedtagelsen til slutningen af 2006.

De nuværende kommissionsforordninger og -rammebestemmelser vedrørende statsstøtte giver allerede medlemsstaterne mange muligheder for at yde støtte med henblik på at opnå EU's mål, jf. de minimis-forordningen, gruppefritagelsesforordningerne og andre rammebestemmelser med horisontale mål. Ikke desto mindre erkender Kommissionen, at der måske er mulighed for større smidighed ved godkendelsen af mindre statsstøttebeløb uden at undergrave princippet om en streng overordnet kontrol med statsstøtte. I Kommissionens meddelelse om en proaktiv konkurrencepolitik for et konkurrencebaseret Europa nævnes det, at der i den fremtidige udvikling af statsstøttereglerne skal tages hensyn til dette forhold.

I december 2003 vedtog Kommissionen rammebestemmelser for statsstøtte til skibsbygning⁵⁷, som skulle erstatte skibsbygningsforordningen af 1998, som udløb i slutningen af 2003. Formålet med de nye rammebestemmelser var at forenkle og normalisere behandlingen af skibsbygningsindustrien under hensyn til såvel formen som indholdet af statsstøttereglerne. Det var dog tanken at opretholde en række sektorspecifikke bestemmelser som følge af visse særlige forhold, der adskiller skibsbygningsindustrien fra andre industrier. Det store arbejde, der er udført i forbindelse med LeaderSHIP 2015-initiativet, har vist, hvor vigtigt det er at forbedre den europæiske skibsbygningsindustriens konkurrenceevne. De nye rammebestemmelser om støtteforanstaltninger til fordel for skibsbygningsindustrien forbedrer og styrker derfor støtten til innovation. Sammenlignet med skibsbygningsforordningen af 1998 indeholder de nye rammebestemmelser en definition af innovationsbegrebet, der er tilpasset skibsbygningsindustriens særlige behov. Andelen af den statslige investeringsstøtte til finansiering af projekters innovative aspekter er fordoblet fra 10 % til 20 %.

3.4.3. Tjenesteydelser af almen økonomisk interesse

Den 18. februar 2004 vedtog Kommissionen udkast til bestemmelser, der skulle øge retssikkerheden i forbindelse med finansieringen af tjenesteydelser af almen økonomisk interesse.

For det første vedtog Kommissionen et udkast til en kommissionsafgørelse om anvendelsen af EF-traktatens artikel 86 på statsstøtte i form af kompensation for offentlige tjenester. Formålet med afgørelsen er dels at tydeliggør, hvornår statsstøtte til mindre tjenesteydelser af almen økonomisk interesse er forenelig med traktaten, dels at fritage denne støtte fra forpligtelsen til forhåndsanmeldelse. Kommissionen er nemlig af den opfattelse, at når blot betingelserne for ydelsen af denne form for støtte er klart defineret og overholdes af medlemsstaterne, kan medlemsstaternes og Kommissionens administrative procedurer strømlines ved at frafalde kravet om anmeldelse til Kommissionen.

⁵⁶ EFT C 263 af 1.11.2003.

⁵⁷ EFT C 317 af 30.12.2003, s. 11-14.

I udkastet til afgørelse er der endnu ikke fastsat nedre grænser for, hvornår der er tale om "mindre" tjenesteydelser af almen økonomisk interesse. Da situationen i de forskellige medlemsstater er meget forskellig, har Kommissionen foretrukket at afvente resultatet af høringerne om dette udkast, før den lægger sig fast på de endelige tal.

Det overvejes ligeledes at lade afgørelsen omfatte hospitaler og socialt boligbyggeri. Her er der nemlig tale om tjenesteydelser af almen økonomisk interesse, for hvilke kompensationsbeløbene kan være meget store, uden at der derfor nødvendigvis er tale om en betydelig risiko for konkurrencebegrænsning.

For det andet har Kommissionen vedtaget et udkast til direktiv om ændring af Kommissionens direktiv 80/723/EØF om gennemskuelligheden af de økonomiske forbindelser mellem medlemsstaterne og de offentlige virksomheder. Dette direktiv er stadig i kraft og finder anvendelse på virksomheder, som leverer både offentlige tjenesteydelser og andre ydelser og modtager "statsstøtte" i form af kompensation for forpligtelser til offentlig tjeneste. Det er planen at bringe direktivet på linje med Altmark-dommen og præcisere, at direktivet finder anvendelse, når virksomhederne modtager "kompensation" for forpligtelser til offentlig tjeneste, uanset hvilken betegnelse der gives denne "kompensation" i henhold til EF-traktatens artikel 87.

Kommissionens tjenestegrene har tillige udarbejdet et udkast til rammebestemmelser for statsstøtte i form af kompensation for offentlige tjenester. I udkastet fastlægges kriterierne for, hvornår kompensation for større tjenesteydelser af almen økonomisk interesse, dvs. tjenesteydelser, der ikke er omfattet af ovennævnte afgørelse, anses for forenelig støtte. Da der imidlertid er potentiel risiko for konkurrencefordrejning, skal sådan støtte anmeldes til Kommissionen.

Disse udkast bygger på Kommissionens traditionelle praksis hvad angår tjenesteydelser af almen økonomisk interesse, og de giver medlemsstaterne mulighed for at indrømme virksomhederne al den finansiering, der er nødvendig for at udføre den pågældende tjenesteydelse. En eventuel overkompensation kan derimod udgøre uforenelig statsstøtte. Det forekommer heller ikke berettiget at anvende støtte, som er ydet til udførelse af offentlige tjenesteydelser, til at finansiere aktiviteter, der ikke kan klassificeres som offentlig tjeneste. En sådan praksis er ikke nødvendig for at få udført tjenesteydelser af almen økonomisk interesse og vil skade andre virksomheder.

Ovennævnte udkast vil blive forelagt medlemsstaterne, Europa-Parlamentet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg samt Regionsudvalget med henblik på en udtalelse. Udkastene er tillige tilgængelige på Generaldirektoratet for Konkurrences websted, og alle berørte tredjeparter har mulighed for at fremsætte deres eventuelle kommentarer. Udkastene vil blive færdigudarbejdet af Kommissionen på baggrund af de modtagne kommentarer.

3.4.4. *Statsstøtte til fiskerisektoren*

I dag vurderer Kommissionen foreneligheden med fællesmarkedet af statsstøtteordninger i fiskerisektoren efter retningslinjerne for gennemgangen af statsstøtte til fiskeri og akvakultur, som blev vedtaget i 2001⁵⁸. Kommissionen har imidlertid til hensigt at revidere reglerne for ydelse af statsstøtte til fiskeriet. Med henblik herpå vedtog Kommissionen den 9. juli 2003 et

⁵⁸ EFT C 19 af 20.1.2001, s. 7.

"udkast til Kommissionens forordning om anvendelse af EF-traktatens artikel 87 og 88 på statsstøtte til små og mellemstore virksomheder, der beskæftiger sig med fremstilling, forarbejdning og afsætning af fiskeriprodukter". Udkastet knæsætter det princip, at en lang række af statsstøtteforanstaltningerne til fordel for fiskerisektoren ikke længere behøver at blive anmeldt til Kommissionen, før de vedtages, forudsat at støtten overholder reglerne i forordningen. Udkastet blev drøftet med statsstøtteeksperter fra medlemsstaterne i oktober 2003 og offentliggjort i EFT med henblik på høring⁵⁹. Kommissionen vil afholde et nyt møde med medlemsstaterne før vedtagelsen af forordningen, som træder i kraft senest i sommeren 2004.

Den statsstøtte til fiskerisektoren, der ikke er omfattet af gruppefritagelsesforordningen, vil stadig skulle anmeldes til Kommissionen. Nye retningslinjer for ydelse af en sådan støtte er under udarbejdelse og forventes at træde i kraft samtidig med gruppefritagelsesforordningen.

Fiskerisektoren vil også være omfattet af en kommissionsforordning om anvendelsen af EF-traktatens artikel 87 og 88 på "de minimis"-støtte til landbrug og fiskeri. Kommissionen vedtog et udkast til denne forordning i december 2003. Ifølge forordningen kan støtte indtil 3 000 EUR pr. fisker eller bedrift ydes over en treårig periode uden at blive anmeldt til Kommissionen, forudsat at den samlede støtte ikke overstiger 0,3 % af produktionen i den pågældende medlemsstats fiskeri- eller landbrugssektor.

Medlemsstaterne vil kunne yde støtte, der er i overensstemmelse med forordningen, uden at skulle indhente Kommissionens forhåndsgodkendelse. Medlemsstaterne vil dog også skulle dokumentere, at begge lofter er blevet overholdt. Udkastet vil nu blive drøftet af medlemsstaterne og berørte tredjemænd. Kommissionen planlægger at gennemføre forordningen hen imod slutningen af 2004.

3.4.5. Statsstøtte til landbrugssektoren

Den 23. december 2003 vedtog Kommissionen en ny forordning⁶⁰ om en fritagelsesordning for visse typer statsstøtte, nemlig støtte indtil et vist loft til bedrifter eller virksomheder, der forarbejder eller afsætter landbrugsprodukter.

Forordningen vedrører en lang række forskellige former for statsstøtte, der ydes til små og mellemstore virksomheder (SMV) i landbrugssektoren (investeringsstøtte, støtte til førtidspensionering, støtte til etablering af unge landbrugere, støtte til producent-sammenslutninger, støtte til fremme af produktion og afsætning af kvalitetslandbrugsprodukter m.v.). I betragtning af definitionen af SMV (under 250 ansatte, en årsomsætning på højst 40 mio. EUR eller en samlet årsbalance på højst 27 mio. EUR) er praktisk talt alle bedrifter og virksomheder i landbrugssektoren omfattet af disse bestemmelser.

Med denne forordning indfører Kommissionen ligeledes en ny gennemsigtighedsstandard, idet det bestemmes, at der fem dage før påbegyndelsen af støtteudbetalingen skal offentliggøres en oversigt over al fritaget statsstøtte pr. medlemsstat på internettet⁶¹. Alle bedrifter og andre interesserede parter vil således få adgang til samtlige oplysninger om

⁵⁹ EFT C 265 af 4.11.2003, s. 17.

⁶⁰ Kommissionens forordning (EF) nr. 1/2004 af 23. december 2003 om anvendelse af EF-traktatens artikel 87 og 88 på statsstøtte til små og mellemstore virksomheder, der beskæftiger sig med produktion, forarbejdning og afsætning af landbrugsprodukter. EFT L 1 af 3.1.2004.

⁶¹ http://europa.eu.int/comm/agriculture/stateaid/exemption/info_en.htm.

samtlige statsstøtteforanstaltninger, der er omfattet af gruppefritagelsen. Denne foranstaltning vil være en effektiv gennemsigtheds- og benchmarking-garanti, samtidig med at man undgår den formelle anmeldelsesprocedure og den senere godkendelse fra Kommissionens side. Den nye forordning vil finde anvendelse indtil udgangen af 2006.

Europa-Kommissionen vedtog ligeledes den 23. december 2003 et udkast til forordning om "de minimis"-støtte til landbrug og fiskeri (jf. ovenfor).

3.4.6. Statsstøtte til søtransportsektoren

I januar 2004 vedtog Kommissionen nye EU-retningslinjer for statsstøtte til søtransportsektoren⁶². Denne meddelelse – der erstatter retningslinjerne fra 1997 – tager sigte på at fastlægge de parametre, inden for hvilke statsstøtte til søtransportsektoren vil blive godkendt af Kommissionen. Retningslinjerne har til formål at præcisere, hvilke statsstøtteordninger der kan indføres for at støtte Fællesskabets søfartsinteresser med det formål at gøre en sikker, effektiv og miljøvenlig søtransport bedre, fremme udflagning eller genflagning i medlemsstaternes registre, medvirke til at underbygge det maritime kompleks i medlemsstaterne og fastholde flådens generelle konkurrenceevne på verdensmarkederne, bevare og forbedre den maritime knowhow og beskytte og fremme beskæftigelsen blandt europæiske søfolk og medvirke til at fremme nye tjenester inden for nærskibsfart i overensstemmelse med hvidbogen om Fællesskabets transportpolitik.

3.4.7. De minimis-støtte til transportsektoren

I marts 2004 vedtog Kommissionen et udkast til forordning, som vil udstrække anvendelsen af den de minimis-forordning af januar 2001, hvorefter støtte, der ikke overstiger et loft på 100 000 EUR pr. virksomhed over en treårig periode, ikke udgør statsstøtte som defineret i traktaten, til også at omfatte transportsektoren.

3.5. Udvidelsen

For at forhindre uforenelig støtte i at blive "importeret" til EU ved udvidelsen, er der indført et system, hvorefter foranstaltninger, der er sat i kraft i tiltrædelsesstaterne før den 1. maj 2004, og som stadig vil finde anvendelse efter dette tidspunkt, skal gennemgås (den såkaldte "eksisterende støtte"-mekanisme). Formålet med denne mekanisme er at give tiltrædelsesstaterne og de erhvervsdrivende retssikkerhed med hensyn til statsstøtteforanstaltninger, der finder anvendelse efter tiltrædelsesdatoen. I alt 222 statsstøtteforanstaltninger blev godkendt til optagelse i tiltrædelsestraktaten⁶³. Mellem januar 2003 og februar 2004 fremlagde tiltrædelsesstaterne yderligere 288 foranstaltninger, hvoraf 110 er blevet godkendt eller er klar til at blive godkendt af Kommissionen. Det forholdsvist store antal sager, der endnu behandles, skyldes, at de fleste af sagerne først er blevet fremlagt for ganske nyligt. Kommissionen har en frist på tre måneder fra modtagelsen af fuldstændige oplysninger til at vurdere de enkelte foranstaltninger.

Resultattavlen vil i opdateringen fra efteråret 2004 indeholde detaljerede oplysninger om statsstøttesituationen i hver af de ti tiltrædelsesstater.

⁶² Meddelelse C(2004) 43 fra Kommissionen – EU-retningslinjer om statsstøtte til søtransportsektoren (EFT C 13 af 17.1.2004, s. 3).

⁶³ Tiltrædelsestraktaten blev underskrevet den 16. april 2003:
http://europa.eu.int/comm/enlargement/negotiations/treaty_of_accession_2003/index.htm.

4. ONLINEUDGAVE AF RESULTATTAVLEN OG REGISTERET FOR STATSSTØTTE

Onlineudgaven af resultattavlen indeholder elektroniske versioner af nærværende og tidligere resultattavler samt en del nøgleindikatorer, en lang række statistiske tabeller samt links til oplysninger om medlemsstaternes og Europa-Parlamentets statsstøttepolitik.

http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/scoreboard/

Eventuelle forespørgsler eller anmodninger om oplysninger bør sendes til resultattavlens mailboks på adressen Stateaid-Scoreboard@cec.eu.int

Statsstøtteregister – endnu et middel til at øge gennemsigtigheden

Kommissionens statsstøtteregister har været tilgængeligt online siden 2001. Registeret indeholder detaljerede oplysninger om samtlige statsstøttesager, som Kommissionen har truffet endelig beslutning om siden den 1. januar 2000, samt gruppefritagelsessager, der er blevet offentliggjort i EFT. Registeret ajourføres dagligt og sikrer således, at offentligheden har hurtig adgang til de seneste statsstøttebeslutninger. Registeret kan findes på Generaldirektoratet for Konkurrences hjemmeside:

http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/register/

5. TEKNISKE NOTER

Resultattavlen dækker støtte som defineret i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, som ydes af de 15 medlemsstater og er blevet undersøgt af Kommissionen. Derfor er generelle foranstaltninger og offentlig støtte, der ikke påvirker handelen og ikke fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencen, ikke medtaget i resultattavlen, da Kommissionen ikke har kompetence til at undersøge dem. F.eks. regnes en generel skattelettelse for udgifter til forskning og udvikling ikke som statsstøtte, selv om den indgår i medlemsstaternes nationale budgetter som offentlig støtte til forskning og udvikling. EU-midler eller -instrumenter er heller ikke medregnet. Alle statsstøtteoplysninger vedrører gennemførelsen af Kommissionens beslutninger og ikke sager, som stadig behandles, og som kan få betydning for de historiske data, når der er truffet endelig beslutning. Statsstøtteudgifter er opført under det år, hvori de blev afholdt. I sager, der medfører udgifter over en årrække, opføres det samlede beløb for hvert af de år, hvori udgifterne blev afholdt. Alle data er angivet i millioner (eller milliarder) euro i faste 2000-priser. Tallene for Det Forenede Kongerige dækker finansåret 2002-2003.

Denne udgave af resultattavlen fokuserer især på 2002, som er det år, der følger efter Det Europæiske Råds møde i Stockholm, hvor medlemsstaterne forpligtede sig til at sikre, at statsstøtten senest i 2003 ville være faldende i forhold til BNP. De fuldstændige statsstøttedata for 2003 vil først foreligge i begyndelsen af 2005, idet medlemsstaterne og Kommissionen har brug for indtil ét år til at indsamle og analysere dataene. Kommissionen og medlemsstaterne har dog lovet i fremtiden at indsamle og analysere oplysningerne hurtigere, således at dataene for 2004 forventes at foreligge ved udgangen af 2005.

I lighed med tidligere år er statsstøttedata, der er indsamlet til brug for resultattavlen, klassificeret efter det primære mål for støtten, som kan være enten horisontalt eller sektorspecifikt. Oplysningerne om støttens mål og om den begunstigede sektor henviser til situationen på tidspunktet for støttens godkendelse og ikke til de endelige støttemodtagere.

F.eks. klassificeres det primære mål for en ordning, som på tidspunktet for støttens godkendelse var øremærket til små og mellemstore virksomheder, som støtte til "små og mellemstore virksomheder". Men en støtte ydet f.eks. i henhold til en regionaludviklingsordning kan derimod i sidste instans blive tildelt små og mellemstore virksomheder, uden at støtten derfor klassificeres som støtte til små og mellemstore virksomheder, hvis blot ordningen på tidspunktet for godkendelsen var åben for alle virksomheder.

Kommissionen har for første gang sammenlignet oplysninger om sekundære mål. Et sekundært mål er et delmål, som støtten var øremærket til på tidspunktet for støttens godkendelse. F.eks. kan en ordning med det primære mål F&U som sekundært mål have "SMV", hvis den alene gælder for SMV. Dataene giver derfor nu et nøjagtigere billede af den samlede støtte, der alene er øremærket til SMV, selv om det ikke er muligt at afgøre, hvor meget der i alt er blevet udbetalt i støtte til SMV.

Der er brugt følgende symboler på resultattavlen:

- n.a. foreligger ikke
- faktisk lig med nul
- 0 mindre end halvdelen af enheden

Yderligere oplysninger om metoder kan findes på onlineudgaven af resultattavlen:
http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/scoreboard/conceptual_remarks.html